

Evropský Imperialismus, Světová válka a meziválečná krize

Evropa ve světové ekonomice

2022

Únik z **Malthusovské rovnováhy**

- r. T. Malthus 1798: **konečné množství zdrojů** (půda a její úrodnost), limit na populaci – populační růst je funkcí příjmu;
- Do **18st.** odpovídá:
 - většina příjmu na **potraviny**, pomalý **technologický pokrok**, osetí marginální půdy → nedostatek nenahraditelný IT;
 - omezí kapitál (klesající výnosy) a ten nemůže být využit v odvětvích zvyšujících produktivitu v AGRI;
- **GB populace**: 5,1mil. (1701); 5,8 (1751); 8,3 (1801); 11,2 (1821); 14,9 (1841); 30,5 (1901); **Česko**: 3 mil (1754); 4,9 (1800); 9,4 (1900); 11,5 (1944);
- **Mzdy** ale **neklesají** (!); růst **produktivity** v **AGRI** a **INDU + IT** (dovoz potravin)...
 - **kumulativní procesy**: dělba práce, tech.pokrok; růst **poptávky** – růst **obratu + investic + produktivity + mezd**...
 - růst **produktu zrychluje** společně s růstem **populace**;
 - změna **reprodukčního** a sociální **chování**, institucí (vs. život ve městech, závislost na atlantickém systému, emigrace do NW);
 - **uhájení** prosperity a systému proti vyzyvatelům;
- Teprve když **není** zvýšení živ.úrovně **zkonzumováno** růstem **populace** jsou stabilita a mír a zdraví bez dalšího **pozitivním** jevem a ne důsledkem předchozí **katastrofy** (hlavní beneficiant: „**commons**“ do 1800 růst živ. úrovně diskutabilní);

Diskuze o obilných zákonech a volný obchod

- **Nap. války** – růst ceny obilí na GB trhu – po válce znovu **dovozy z RUS a POL** – loby pozemkových vlastníků (**šlechta** - nadreprezentovaná v Parlamentu);
- **Průmysl**: vysoké ceny obilí tlačí na **vysoké mzdy** – to vede k nižší **konkurenceschopnost** indu. produkce;
- **Férová cena** obilí 80šil. za 219kg (Malthus) vs. Ricardo a Torrens (obětovaná **příležitost**);
- **Obilné zákony** (Importation Act 1815) – **proměnlivé clo** (cena do 53š = clo 34š, cena nad 72š = clo 1š); **neúroda 1845** (Irsko) – **zrušení OZ**;
 - **Proč?** Robert Peel (PM) chtěl **zabránit** větším **změnám** (rok 1848 v E); **průmysl** měl zájem na **nízkých mzdách**; další argument: větší **disponibilní příjem** – poptávka po indu.prod. (pro prům. příznivé i ToT);
- **Mimo GB** lobují **pro FT spíše AGRI**; v **GB** přesun faktorů z **AGRI do INDU** (přesun do živoč., -28,5% rozlohy půdy do 1885, dováženo až **65% pšenice** a 45% obilí; cena 31š v 1886);
 - 1840 v GB **47,3% mužů v INDU** (E 25,3%) – posilování **politického vlivu prům.** (+zapojení šlechty do **finančního sektoru** – pro **inegraci SE**) – indu je **EO...** v 1831 již 14,3% GB produkce na export, 49% INDU produkce!
- Nutné udržet **zahraniční trhy otevřené** (odbyt produkce moderních továren) + zajistit **infrastrukturu IT** (možnost nakrmit vlastní populaci a prům.);
 - **R. Cobden** (MP) se setkává s **Napoleonem III.** (FRA reflektují pozitivní vývoj v GB -> FT) – **bezpečnostní argument** (FRA méně závislá na IT);
 - přesto **Cobden-Chevalier dohoda 1860** (snížení dovozních cel FRA na 30% a GB na víno a exp.uhlí) + **MFN**;
 - C-CH základem pro **následné bilaterální dohody** – pokles cel v obchodu mezi hlavními ekonomikami;
- Nejvíce liberalizovaly **malé státy** (NED, BEL, SWI, DEN); ztelně **FRA a GER**; mimo E: AUS a CAN (ne **US**);
 - **suroviny z AUS, KAN, RUS** mění trh – **protektionistické tendence** – GER a FRA – od 80.let opět růst cel;
- V **GB pokračování liberální TP (malý AGRI sektor)**;
 - vzhledem k **vytlačování GB** tovární produkce z **kont. E, reorientace** na mimo E regiony; významná role **reexportu** koloniálu a surovin z mimo E (export nezprac. 57%);
 - **dezindustrialiace Asie** – pokles dovozů manuf. (IND z 33% 1700 na 1,1% v 1814); dovoz potravin (33% i mírné pásmo) a surovin (68% dovozu z US bavlna);

The Economist was founded by the British businessman and banker James Wilson in 1843, to advance the repeal of the **Corn Laws**.

The Economist:

OR THE POLITICAL, COMMERCIAL, AGRICULTURAL, AND FREE-TRADE JOURNAL.

"If we make ourselves too little for the sphere of our day, if, as the century, we do not stretch and expand our minds to the compass of their sphere; we will assured that everything about us will decline in degree, until at length our country, our country, our country, will be the possession of a few nations of our interest, or general the thoughtless disposition into which a great empire must fall by some separation upon empty ruin."—BACON.

No. 1. SATURDAY, SEPTEMBER 2, 1843. PRICE 6s

CONTENTS.

Foreign Commercial Treaty with the United States	1	Great Free-Trade Demonstration at Liverpool	10
Recent Commercial Regulations with Portugal	2	State of our Agricultural Imports	11
Corn and Agriculture	3	Wool	12
The Tariff	4	Wool in the Colonies	13
Country Commercial Laws	5	Our Liberty Trade	14
The Protection	6	Commercial Markets	15
Trade Protection	7	Commercial Markets	16
Trade Protection	8	Commercial Markets	17
Trade Protection	9	Commercial Markets	18
Trade Protection	10	Commercial Markets	19
Trade Protection	11	Commercial Markets	20
Trade Protection	12	Commercial Markets	21
Trade Protection	13	Commercial Markets	22
Trade Protection	14	Commercial Markets	23
Trade Protection	15	Commercial Markets	24
Trade Protection	16	Commercial Markets	25
Trade Protection	17	Commercial Markets	26
Trade Protection	18	Commercial Markets	27
Trade Protection	19	Commercial Markets	28
Trade Protection	20	Commercial Markets	29
Trade Protection	21	Commercial Markets	30
Trade Protection	22	Commercial Markets	31
Trade Protection	23	Commercial Markets	32
Trade Protection	24	Commercial Markets	33
Trade Protection	25	Commercial Markets	34
Trade Protection	26	Commercial Markets	35
Trade Protection	27	Commercial Markets	36
Trade Protection	28	Commercial Markets	37
Trade Protection	29	Commercial Markets	38
Trade Protection	30	Commercial Markets	39
Trade Protection	31	Commercial Markets	40
Trade Protection	32	Commercial Markets	41
Trade Protection	33	Commercial Markets	42
Trade Protection	34	Commercial Markets	43
Trade Protection	35	Commercial Markets	44
Trade Protection	36	Commercial Markets	45
Trade Protection	37	Commercial Markets	46
Trade Protection	38	Commercial Markets	47
Trade Protection	39	Commercial Markets	48
Trade Protection	40	Commercial Markets	49
Trade Protection	41	Commercial Markets	50
Trade Protection	42	Commercial Markets	51
Trade Protection	43	Commercial Markets	52
Trade Protection	44	Commercial Markets	53
Trade Protection	45	Commercial Markets	54
Trade Protection	46	Commercial Markets	55
Trade Protection	47	Commercial Markets	56
Trade Protection	48	Commercial Markets	57
Trade Protection	49	Commercial Markets	58
Trade Protection	50	Commercial Markets	59
Trade Protection	51	Commercial Markets	60
Trade Protection	52	Commercial Markets	61
Trade Protection	53	Commercial Markets	62
Trade Protection	54	Commercial Markets	63
Trade Protection	55	Commercial Markets	64
Trade Protection	56	Commercial Markets	65
Trade Protection	57	Commercial Markets	66
Trade Protection	58	Commercial Markets	67
Trade Protection	59	Commercial Markets	68
Trade Protection	60	Commercial Markets	69
Trade Protection	61	Commercial Markets	70
Trade Protection	62	Commercial Markets	71
Trade Protection	63	Commercial Markets	72
Trade Protection	64	Commercial Markets	73
Trade Protection	65	Commercial Markets	74
Trade Protection	66	Commercial Markets	75
Trade Protection	67	Commercial Markets	76
Trade Protection	68	Commercial Markets	77
Trade Protection	69	Commercial Markets	78
Trade Protection	70	Commercial Markets	79
Trade Protection	71	Commercial Markets	80
Trade Protection	72	Commercial Markets	81
Trade Protection	73	Commercial Markets	82
Trade Protection	74	Commercial Markets	83
Trade Protection	75	Commercial Markets	84
Trade Protection	76	Commercial Markets	85
Trade Protection	77	Commercial Markets	86
Trade Protection	78	Commercial Markets	87
Trade Protection	79	Commercial Markets	88
Trade Protection	80	Commercial Markets	89
Trade Protection	81	Commercial Markets	90
Trade Protection	82	Commercial Markets	91
Trade Protection	83	Commercial Markets	92
Trade Protection	84	Commercial Markets	93
Trade Protection	85	Commercial Markets	94
Trade Protection	86	Commercial Markets	95
Trade Protection	87	Commercial Markets	96
Trade Protection	88	Commercial Markets	97
Trade Protection	89	Commercial Markets	98
Trade Protection	90	Commercial Markets	99
Trade Protection	91	Commercial Markets	100

"If a writer is content to give a reception for his favorite doctrine he must combat with certain classes of opposition, in the text, or the title, or the introduction of some other in it addressing, it is well only serve to make him the more impotent. There is a difference between such trials as are merely of a speculative nature and such as are allied with practice and moral feeling. With the former all opposition may be often as profitable; with the latter it may not be so, and the result, that their influence tends to be thoroughly established over the mind of an inquirer."—CANTON.

OUR EXPIRING COMMERCIAL TREATY WITH THE BRAZILS.

The present unsettled state of our commercial relations with the Brazilian Empire presents a subject of more importance than any other at this moment to our trading, and, we may add, to our social existence; for the comforts and welfare of so large a mass of our people, whether engaged in agriculture or manufactures, have of late been proved to depend so greatly on the existence of our foreign trade, that nothing essentially affects the one which is not quickly felt by the other.

Before entering into the subject less-theory than of practical application, we will, by way of administering some advisory experience, shortly refer to what has occurred in our trade to the United States of America, within the last two or three years. By their former tariff the duties imposed on our manufactures were on a scale which was subject to gradual reduction, and in 1840 the rates had become comparatively moderate. The great Southern States, growers of cotton, dependent chiefly on this country for a market, and desirous to obtain our manufactures in exchange, at the smaller price, were always friendly to the lowest rates of duties; but, in the Northern States, we had two of the largest and most important classes opposed to an extension of trade with this country, and consequently to low rates of duties. First,—the manufacturing classes of all kinds, with whose products our goods came in competition; and, secondly, the great agricultural classes, whose produce was practically nearly excluded from this market. They felt that even the peculiar construction of our scale of corn duties was as if designed to exclude them particularly from any share of our trade. The former class we had no means of opposing, nor was it of such consequence that we should; but the latter class we had the power of doing so, not only greatly to their advantage, but also to our own; and the neglect to listen to their case, so strongly and so frequently urged upon the attention of the late Government, by individual friends of free trade in this country, and also by our diplomatic agents in America, not only as an act of justice to the consumer at home, but as the only means by which our great trade with that country could be sustained, threw at length much of the influence of the agricultural body in the Northern States into that of the manufacturing body, in antagonism with the trade of England. At their public meetings, say, even in the columns of our own daily journals, in articles written by accredited agents of the parties most interested in a free trade with us, the tone of argument was, that England adhered with so much tenacity to her protective and prohibitory laws, that it became needless that America should, even against her own interest, which to some inconveniences, make some considerable temporary sacrifice of her own admitted interests in obtaining the cheap goods of England, in order to coerce the English Government to a more liberal policy towards their produce. Others, chiefly of the agricultural body, felt that however good a thing it might be to have the cheap goods of

England, yet if they had no means of paying for them, the advantage was lost to them, and the manufacturers, whose only object was to obtain a higher protection, had so difficulty to persuade them that they had better encourage the extension of their trade at home, by paying even higher prices, and thus increase the only market they had for their produce. Under these influences, which were operating for some time, and which were repeatedly and strongly urged upon our Government, and strengthened by the political events which occurred in this country in 1841—which stamped more and more our determination to preserve its principles of restriction—the free-trade party in America was so weakened, that their opponents were able to carry the present tariff, so destructive to our trade, with little difficulty. And let it ever be borne in mind, that when men in America were making up their minds as to the policy they would pursue towards England, they were influenced, not by any secret insinuations (if such existed) of some great change which might be wrought in our tariff in 1842, but by the actual spirit which had been so unequivocally manifested in the elections here; and that, not so far as it showed a choice for this man or that man as leader, of this party or that party as predominant—for these are at all times both to them and us of little importance—but they looked, and had a right to look, intensely, on the great issues which the English public were called upon to try; which simply were, extension or restriction, free trade or monopoly. We decided in favour of the latter, and a country never felt more palpably and insistently a punishment for an error, than in this instance; for if the surprise reserved for us until the Session of 1842 had been of a character even much more extensive and agreeable than it was, our enormous evil had been perpetuated by the moral effect which our decision had had on other countries. It would be difficult for the West-India of Yorkshire, the town of Liverpool, or the city of London, to estimate how much has they have sustained by the construction which every man who sees some occasion to prolong in commercial restriction.

By a return laid before the House of Commons, on the 10th of July last, the following results to our export trade have arisen from the change of the American tariff:

EXPORTS TO THE UNITED STATES IN 1841 AND 1842.	1841.	1842.
Cotton Manufactures	5,515,508	467,274
Woolen Manufactures	225,479	108,472
Hardware and Cutlery	294,493	290,841
Linen Manufactures	1,220,247	420,542
Iron Manufactures	39,717	51,280
Woolen Manufactures	1,540,225	842,515
Other Goods	1,869,841	1,784,514
Total	12,005,410	3,529,498

Showing a reduction of upwards of three millions and a half pounds. It has been customary, during the last year, when the bad state of trade in the manufacturing districts, which so much depressed the demand and price of agricultural produce, was attributed to the operation of the Corn Laws and commercial restriction, to be told, No—it is caused by the bad state of the American markets. Will people only take the trouble to look beyond the proximity to the first cause.

It would be well for those agriculturists who boasted the better of monopoly in 1841, to consider what they lost in 1842, from the depressed and ruined condition of their best consumers, arising out of the loss of the above 8,485,912 value of their produce. We sincerely believe that the agriculturists of Great Britain would not have suffered even temporarily to the same extent which it did from this cause and the general bad state of other trades partly arising therefrom, had the whole system of protection been abolished, and the Corn Laws totally repealed in 1841.

While these events have been going forward in North America, we have had questions of not less importance raised respecting our relations to the Brazil, and in consequence of the extraordinary and unaccountable spirit with which the country, even that portion whose interests are most directly and dangerously threatened, view all great questions of commercial policy—it appears at present only too probable that the Government will be left quietly alone—to do nothing—until the discussions end in a result as disastrous to the South as they have done in the North.

West Dakota 1878 – sklizeň pšenice za využití parní mlátičky

Traktory v Kalifornii 1910s

Imperialismus v Asii

- **Indie:** 209 mil obyvatel v 1820 a 284 mil v 1900; **EIC** nejvýznamnější obchodně- politická organizace v oblasti (ztráta monopolu 1813);
- Cílem EIC **zisk pro akcionáře**; od 1793 výběr daní v Bengálsku přes zprostředkovatele – **odliv hotovosti** do UK; **náklady správy** a obrany zatěžují spravované území, indické administrativy si půjčují na hrazení závazků EIC (1805 jen 31tis. Britů v Indii);
- **Otevření trhu** – **dovoz** strojní **bavlněné produkce** (z 800k y. v 1814 na 51mil.y. v 1830 a 1mld.y. 1870) – nejde ale o konec místní výroby (existuje vedle moderní produkce);
- Od 1820 hlavní exporty **indigo** a **opium**;
 - **opium** od 1830 33% exportu, další **rýže, cukr, čaj, juta**;
 - **vzpoura** bengálské armády 1857 – přechod pod UK;
- **GB** 1819 **Singapur**, 1824 **Melaka**, **Malajsie**, **Barma...**
- **FRA:** **Kambodža**, **Laos** a **Kočinčina**, Vietnam;
- Nejbohatší kolonie – **Jáva** - **NED** (během Nap.válek VOC zrušena):
 - od 1824 Holandská obchodní společnost (**NHM**) pro obchod s **Indonesií**;
 - od 1830 **kultivační systém** (vesnice vyčlenily půdu na produkci pro NHM – výkup z uměle nízké ceny (občasné hladomory);

Mandžuská Čína a pozemní obchod

- Džurdženi -> **Mandžuové**; Nurhači (1607-1626) a Abachaj (1635-1643) ovládli Mongolsko a Koreu; 1635 pečeť chánů a **nástupnictví** k Jüan jako **Čing**;
- **Nájezdy** na Čínu od **1644**, režim **Ming** čelí **povstáním** a **zve** Mandžui do severní Číny – ti rozdrtili povstání a **zmocnili** se **severu** Číny;
- V 80. letech 17st. **dobyli Čínu**, odpor **loajalistů Ming** v **jižní Číně**;
- „**Dynamičtí**“ císaři:
 - zničili **Ojratskou říši** a **západní Mongoly**;
 - **náklonost** čínských vzdělavců, přijali **čínskou administrativu**, udrželi **kulturu a identitu** (duální vedení úřadů a zákaz sňatků);
 - místo spoléhání na **zed'** zničili **džungarskou říši** 1757 a ovládli **nomádské oblasti**;
 - **tributární síť** států (Korea, Barma, Vietnam);
 - zvětšení oblasti **kultivace** – **růst populace** (1600-160mil, 1680 – 126mil, 1700-138 mil, 1710-157 mil, 1820-381mil a 1850-412mil);
- **Obchodní komunity** na **jihu** – povstání **Zheng poraženo** (multietnická armáda); **vnitrozemské, vojenské, agrární impérium** (vnitřní Mongolsko);
- **Zámořský ochod**:
 - monopolistická **gilda** (odpovědnost za cizince);
 - **čaj** (GB růst z 1 tis.tun 1720 na 18tis.tun 1850); dovoz **opia** do CH v roce 1821 převyšuje export čaje;
 - **regulace obchodu** – obava ze ztráty kontroly nad čínskými obchodními komunitami;
- **RUS** – otevřeli **Sibiř** v 17st. – **kožešiny**; 1689 **Nerčinská smlouva** – obchod s **hedvábím** a **kožešinami**, státní karavany; **1727** otevřena obchodní osada **Kjachta** (systém fungoval do 1860); přátelské vztahy (ale dodávky po moři neakceptovány), později i vlněné látky;

Otevření Číny

- **Čína:** 381 mil. **1820** (358 v 1870); **32,9% světového produktu** (UK 1820 5,2% a ZE 23%) (1870 CH 17,2% a ZE 33,6%);
- **Mandžouvé** – preventivní vypořádání s nebezpečím střední Asie, konfuciánství; soběstačnost, **malá poptávka po záp. produktech** (E naopak);
- 1660s/1757-1842 **Kantonský systém:** cizinci v Kantonu (*Guangzhou*), zákaz vstupu do země, nad rámec šedá ekonomika a korupce v přístavních městech;
- Oficiální vztahy CH vs. ostatní na základě **tributárního systému:** syn nebes – přijímá od ostatních panovníků tribut, kterým uznávají podřízenost, na oplátku dary a tituly (vyšší hodnoty – velkorysost) + po dobu pobytu obchod (velmi výnosné);
- Západ tlačí na flexibilnější systém – odmítnuto + vyhroceno v důsledku **obchodu s opiem:**
 - Jediná komodita na export **stříbro** (pro E „nevýhodné“ UK na zlatě);
 - UK hledá způsob jak **vyrovnat bilanci** (bavlna neuspěla) – za čaj **opium** (z 15t 1730 na 900t v 1820) – **obrácení toku stříbra**; dovoz do **CH ilegální** – pašování soukromými obchodníky (nákup v BENG);
 - V CH převládl **tvrdý postup: 1838** Lin Zexu – v oblehl Kanton, zničil opium;
 - **1840 UK expedice** z Indie – kolesový parník **Nemesis**, obsazení Kantonu a plavba po J-c-J; 1842 žádost o mír a **dohoda z Nankingu** (odškodné, H-K, otevření přístavů, rovné postavení a extra v přístavech - také FRA a US); Gladstone-Palmerston-J.Q.Adams;
 - Nedodržování smlouvy – **1856 zajetí Arrow**; UK konzul žádá propuštění a omluvu → využil guvernér H-K a ostřeloval Kanton → **FRA** se přidala; obsadili **Kanton** a postup na **Tientsin (dohoda pěti států:** + přístup do Pekingu);
 - **Nedodrženo** → **1859 výsadek** UK a FRA na Peking („delegace“), **porážka** čínských sil – **kapitulace CH**;
 - Potvrzení předchozích smluv a oficiální opiový obchod; **cla** nesmí překročit **5%**;
- Století ponížení...

THE NEMESIS STEAMER DESTROYING CHINESE WAR JUNKS, IN CANTON RIVER.

(From a sketch in the possession of the Hon. East India Company.)

Japonsko

- **uzavřené** po staletí (1633) - nuceno otevřít své území koncem padesátých let 19. století;
- Americká **expedice** komodora **Perryho** - **smlouva** z roku **1866**: nezvyšovat cla nad 5% a zároveň dávat cizincům extrateritoriální práva;
- po epizodě **protizápadních povstání** - obnovení císařské moci - **Meidži 1868**; liberální politické **reformy** (veřejný zájem; úřady na základě schopností; zrušení kast; vlastnická práva; 1890 konstituční monarchie);
- **modernizace** (průmysl, doprava); ekonomika byla transformována pozoruhodnou rychlostí od 70. let 19. století - modernizace (enklávy), **industrializace** - železnice, uhlí, ocel;
- růst populace (1800 – 30,3; 1868 – 34,4; 1900 – 44,3; 1929 – 62,5; 1941 – 74,1) závislost na exportu -> **imperialismus...**

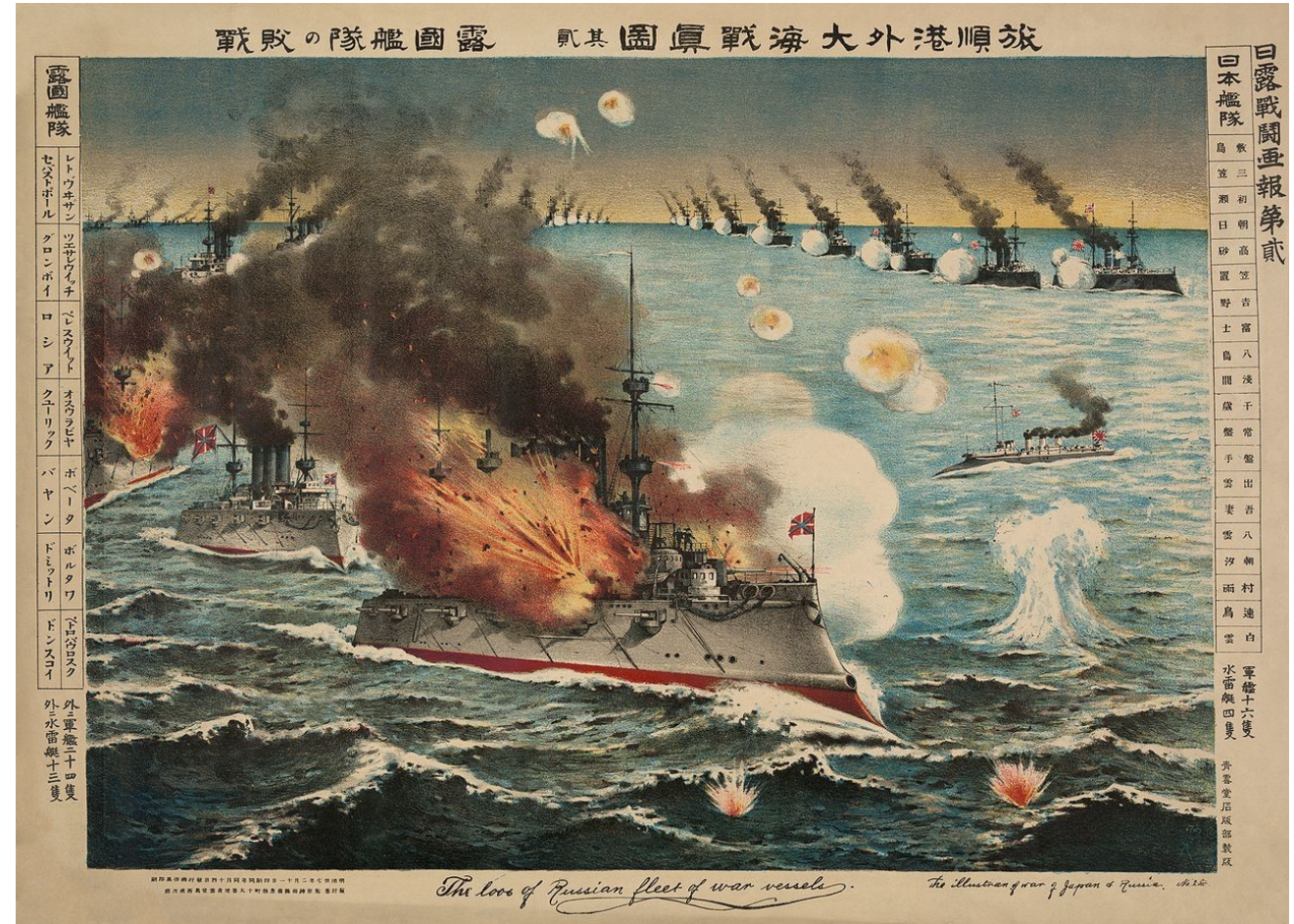
Sonnō jōi 尊皇攘夷

Revere the Emperor,
expel the barbarians!

Fukoku kyōhei 富国強兵

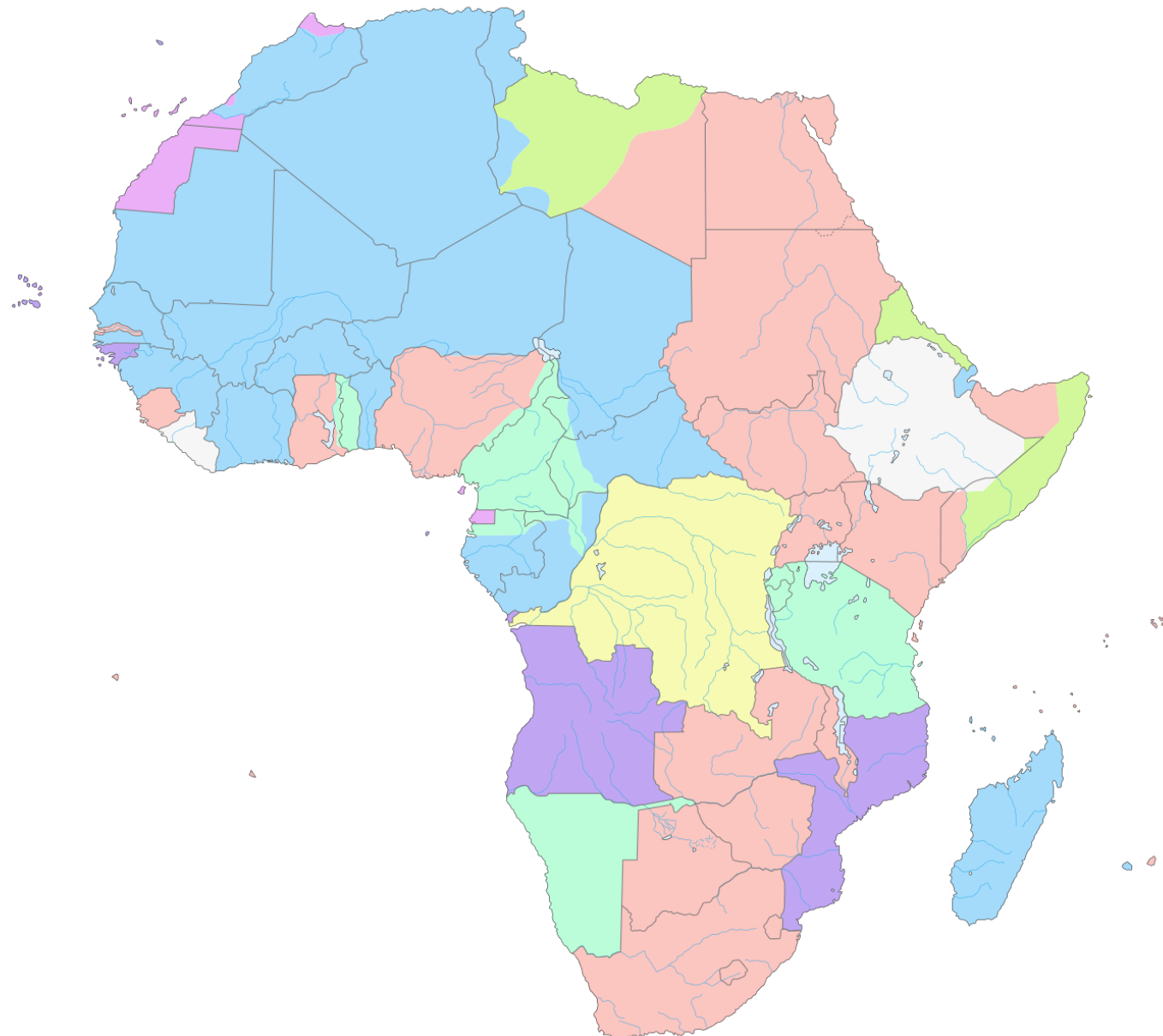
Enrich the Country,
Strengthen the Army!

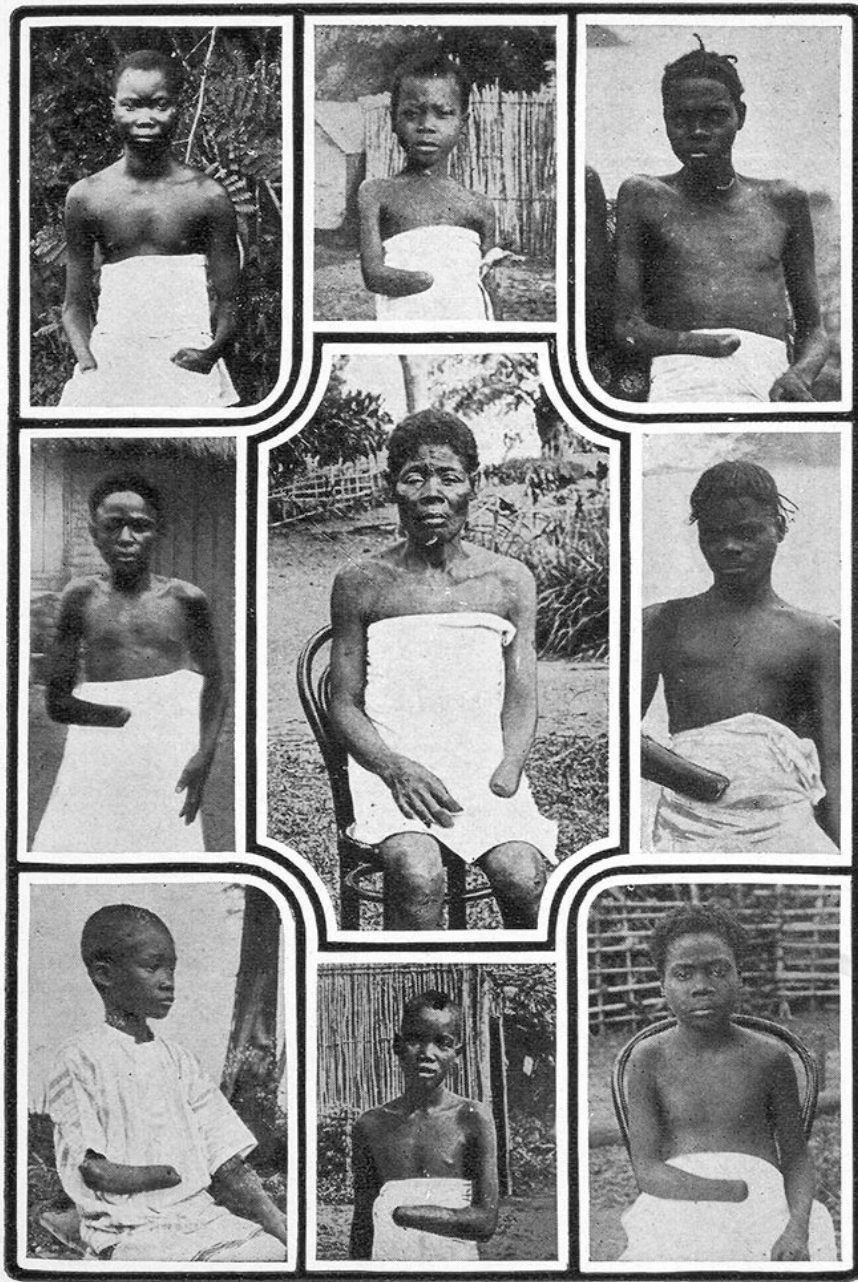

Battle of Tsushima, (May 27–29, 1905)

Imperialismus v Africe

- **1870** – jen **10%** území, pobřeží (klima, nejasné benefity, militantní státy); expedice; strategické ohledy: námořní základny, nové koloniální mocnosti (**GER** a **ITA**), zdroje vojáků, export civilizace;
- **GB** – 1806 získali na NED **mys** – 1866 zlato a diamanty (ze 175k v 1854 na 1,5mil 1877), zemědělství (90%), export vlny 100x 1840-1872;
 - válka proti **Zulu** 1879 a **Boerské války** (1880-1881 a 1899-1903 – desetitisíce obětí, koncentrační tábory); **zemědělská reforma 1913** (80% obyv. má 13% půdy, těžba a diskriminace);
- **Závody:**
 - plán **GB**: Egypt <-> Mys (Botsw, Zim, Zam, Ken);
 - **FRA**: Sen<->Rudém m.: střet ve **Fashodě** (1899 Súdán);
 - **FRA**: 1827-1847 angažmá v Alžíru (spolu s ním Tunis a Maroko);
 - **GER**: Togoland, Kamerun, Namibie – střet s GB v Tanganice;
 - **ITA**: Somálsko, Eritrea, Libye;
- 1884 **Berlínská konference**: notifikace a efektivní obsazení; Kongo
- **Svobodný stát Kongo** 1885-1908 (Leopold I.): zóna volného obchodu (koncese na 10-15 let) + území krále; Katanga (měď, GB) a Zanzibar (Tippu Tipa);
 - 90. léta – kaučukový boom (Force Publique); redukce obyvatel na polovinu;

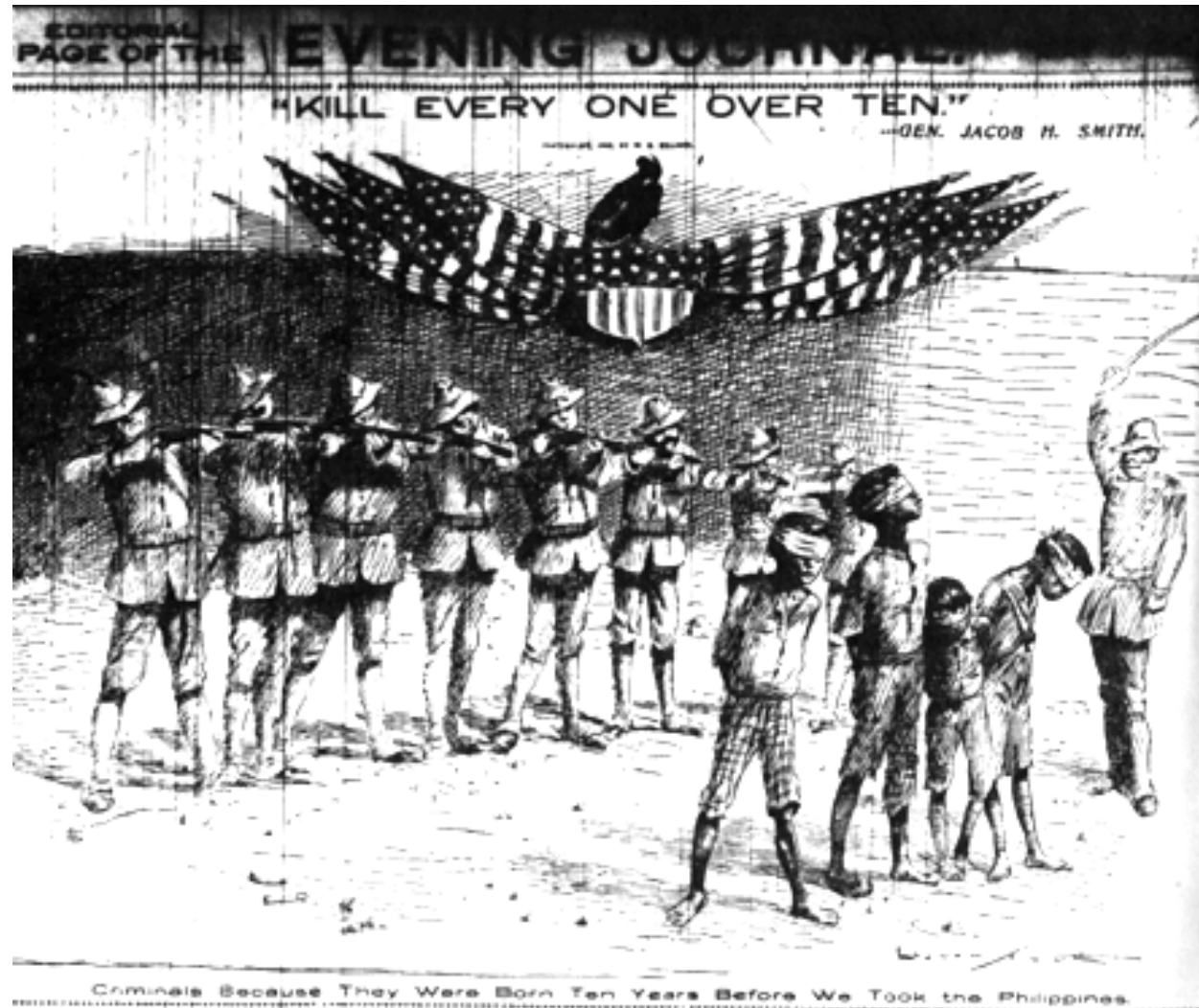

FROM PHOTOGRAPHS, CONGO STATE

“The pictures get sneaked around everywhere.”— *Page 40.*

American Progress,
John Gast (1872)

Americko-Filipínská válka (1899-1902); 5tis. Vs. 16 tis. vojáků a 200 tis. – 1 mil. civilních obětí

Cesta ke světové válce

Poslední třetina **19st.**:

- **GB demokratizace** – občanská demokracie; orientace **na mimo-E trhy**, akceptování diskriminace na kontinentě; **FT** politika je **benevolentní** hegemonie;
- **FRA** využívá **GB** trhu, **kontinentálního trhu** a buduje **impérium**;
- **BEL, NED, SWI** a **SCAN** se **adaptují** a specializují dle **CA**;
- **RUS** – **industrializace** (vnitřní limity), expanze do **střední Asie a Kavkazu**, na úkor Osmanů;

Přesto **fatální konflikt(!)**

- Stará **linie východ** (silní pozemkoví vlastníci a industrializace) - **západ** (občanské průmyslové státy);
- **Německá industrializace (junkeři)** pro-aktivní zahraniční politika, tradice **kolonizace Slovanů** (Prusko – Rusko); stojí na straně **konzervativních** a monarchických sil; budování **zámořského impéria + flotila**;

Systém aliancí od 1815:

- **Svatá aliance** (PRU, RUS, RAK proti **konstitucionalismu**),
- **1873 Spolek tří císařů** (Bismarckova **snaha izolovat FRA**), spor R-U a RUS (o Balkán) – **1879 GER + R-U (ITA 1882)**;
- **Bismarck** – úsilí udržet **RUS jako spojence** (FRA – revize **Alsaska a Lotrinska**), hrozba **války na dvou frontách**; 1887 **smlouva s RUS**;
- 1888 **Vilém II. (odstoupení Bismarcka 1890)** a **odmítnutí** potvrzení smlouvy s **RUS**;
- **1892 spojenectví FRA s RUS** a **1904 Srdečná dohoda** GB a FRA; **1907 dohoda GB s RUS (Trojdohoda)**;
- GER – **krajně nevýhodná** pozice (junkeři a RUS, budování flotily a GB);

Rak.-Uhersko – tradiční mocenská politika na **Balkáně**:

- **anexe Bosny** 1909 a dvě balkánské války, **atentát** na F. Ferdinanda 6/1914, nepřijatelné **ultimátum Srbsku** (snaha vyřešit panslov. a RUS vliv na Balkáně)... **výhodná situace** (GER);
- částečná **mobilizace** RUS – mobilizace GER, FRA;

GER: organizační procesy a **doktrína**:

- **FRA** chce **válku** – **RUS mobilizace** je hrozba (**dvě fronty**), nutné **porazit FRA** a **pak** pomalejší **RUS**; GER mobilizace kopírovaná FRA...;
- **GB** požadavek **neutrality BEL** – vyhlášení války GER;
- Kombinace strategických chyb a taktických úspěchů GER – **fronta BEL-SWI**;
- na straně **centrálních velmocí** Osmani, na straně dohody Itálie (fronta **západní, východní, balkánská, blízkovýchodní a italská**);

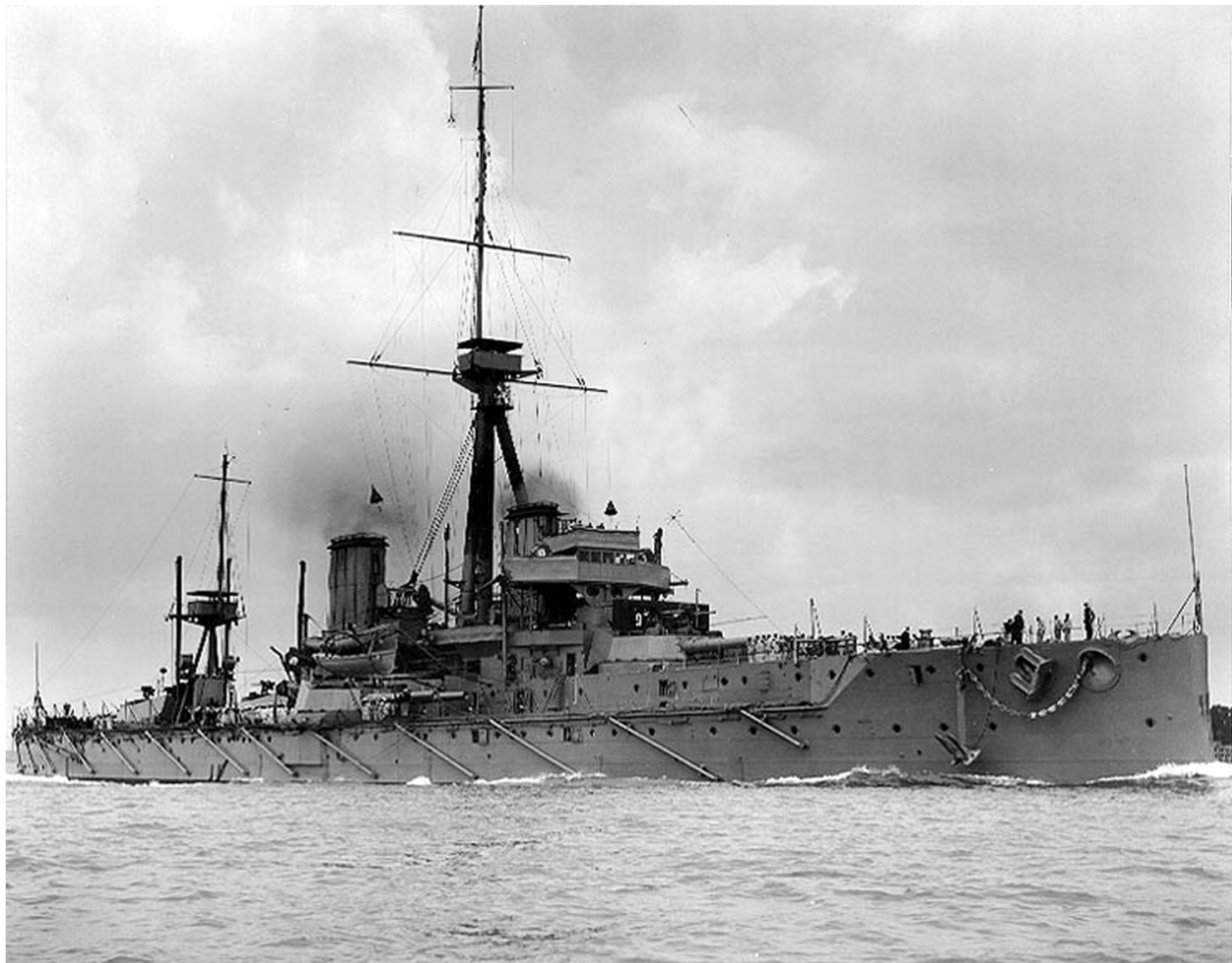

La Tache Noire by Albert Bettannier, painted in 1887 depicting French students being taught about the lost provinces of Alsace-Lorraine, taken by Germany in 1871

Rostoucí "produktivita" ve válce

Občanská válka 1861-65 vs. 75mm francouzské dělo z roku 1897

- Protipěchotní zbraň;
- První polní zbraň s hydropneumatickým zpětným rázem, který udržoval zbraň během střelby v klidu. Protože nebylo nutné po každém výstřelu znovu nastavovat hlaveň, mohla posádka znovu nabít a zahájit palbu, jakmile se hlaveň vrátila do klidové polohy.
- <https://www.youtube.com/watch?v=QVZkuK0NjoA>
- <https://www.youtube.com/watch?v=lhwXGd28kjk&t=29s>
- <https://www.youtube.com/watch?v=4UoIMYY7QaA&t=117s>

Světová válka (světová ekonomika)

- **GER** námořnictvo zničeno mimo E, v E **k ničemu** (Jutsko, vzpoura v Kielu); **GB** efektivní **blokáda** (znemožnění **zásobování** potravinami a surovinami);
- **Národní státy** ve 20.st – **půjčky** na platby do zahraničí, **doma mobilizace** všech **zdrojů** (síla vlády + **nacionalismus** a **patriotismus**);
- **GB** **blokáda** – **hladomory v GER**; pokus o vyhladovění GB **ponorkovou válkou**:
 - nutné útoky na **neutrální lodě** – **US**;
 - 1917 **neomezená** ponorková válka (1250 GB a celkem 2600 lodí v 1917; během války **5000 lodí**);
 - GB zavedla přiděly až **na konci války** (a jen na maso); chráněné **konvoje**;
- **Podzim 1917** zhroucení **RUS** armády – **příměří**; **jarní ofenziva GER 1918** - **FRA** a **GB** + **US** kontingent (CAN, AUS) – **zastavena** a finální protiútok;
- **Revoluce** v GER (útěk císaře), v listopadu **příměří**:
 - GER **řádné stažení** vojsk (porážka - **dýka v zádech**);
- **Přímé škody**:
 - **8 mil.** zabitých vojáků (**GER** 1,77mil; **AHE** 1,2 mil; **RUS** 1,7 mil; **FRA** 1,36mil; **ITA** 460 a **US** 126tis.), 7 mil. mrzáků;
 - **hladomor** v RUS 5-10mil. a 50mil španělská **chřipka**;
 - **UK** 7,165 mil. (705 tis.) + za **GB impérium** 1,5mil Indů a barevných (65k mrtvých), 650k CAN (57k) a 400k AUS (62k), NZ (18k); forged...

"All the News That's
Fit to Print."

The New York Times.

EXTRA
5:30 A. M.

VOL. LXIV...NO. 20,922.

NEW YORK, SATURDAY, MAY 8, 1915.—TWENTY-FOUR PAGES.

ONE CENT
In Greater New York, Jersey City and Newark, 10 CENTS. Elsewhere, 15 CENTS.

LUSITANIA SUNK BY A SUBMARINE, PROBABLY 1,260 DEAD; TWICE TORPEDOED OFF IRISH COAST; SINKS IN 15 MINUTES; CAPT. TURNER SAVED, FROHMAN AND VANDERBILT MISSING; WASHINGTON BELIEVES THAT A GRAVE CRISIS IS AT HAND

SHOCKS THE PRESIDENT

Washington Deeply Stirred by the Loss of American Lives.

BULLETINS AT WHITE HOUSE

Wilson Reads Them Closely, but is Silent on the Nation's Course.

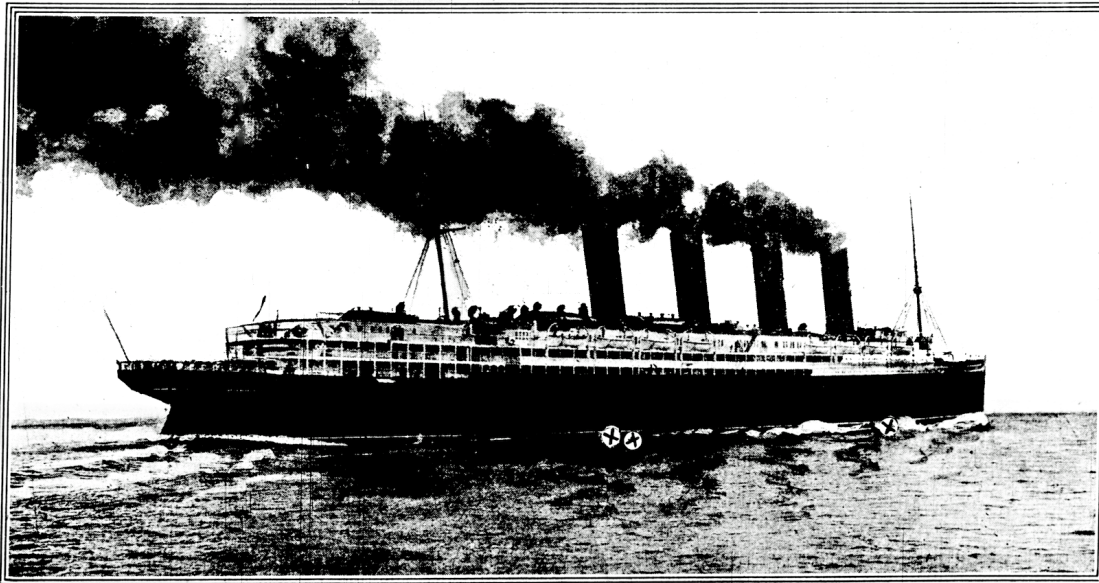
HINTS OF CONGRESS CALL

Loss of Lusitania Recalls Firm Tone of Our First Warning to Germany.

CAPITAL FULL OF RUMORS

Reports That Liner Was to be Sunk Were Heard Before Actual News Came.

Special to The New York Times.
WASHINGTON, May 7. — Never since that April day, three years ago, when word came that the Titanic had gone down, has Washington been so stirred as it is tonight over the sinking of the Lusitania. The early reports told that there had been no loss of life, but the relief that these advices caused gave way to the greatest concern late this evening when it became known that there had been many

The Lost Cunard Steamship Lusitania
X Where the First Torpedo Struck. XX Where the Second Torpedo Struck

SOME DEAD TAKEN ASHORE

Several Hundred Survivors at Queenstown and Kinsale.

STEWARDELLS OF DISASTER

One Torpedo Crashes Into the Doomed Liner's Bow. Another Into the Engine Room.

SHIP LISTS OVER TO PORT

Makes It Impossible to Lower Many Boats. So Hundreds Must Have Gone Down.

ATTACKED IN BROAD DAY

Passengers at Luncheon—Warning Had Been Given by Germans Before the Ship Left New York.

Only 650 Were Saved, Few Cabin Passengers

QUEENSTOWN, Saturday, May 8, 4:28 A. M.—Survivors of the Lusitania who have arrived here estimate that only about 650 of those aboard the steamer

CLASS OF SERVICE DESIRED

Fast Day Message

Day Letter

Night Message

Night Letter

Patrons should mark an X opposite the class of service desired; OTHERWISE THE TELEGRAM WILL BE TRANSMITTED AS A FAST DAY MESSAGE.

WESTERN UNION

TELEGRAM

NEWCOMB CARLTON, PRESIDENT

RECEIVED No. **5380**

Time Filed

via Galveston

JAN 19 1917

Send the following telegram, subject to the terms on back hereof, which are hereby agreed to

GERMAN LEGATION
MEXICO CITY

130	13042	13401	8501	115	3528	416	17214	6491	11310
18147	18222	21560	10247	11518	23677	13605	3494	14936	
98092	5905	11311	10392	10371	0302	21290	5161	39695	
23571	17504	11289	18278	18101	0317	0228	17694	4473	
23284	22200	19452	21589	67893	5569	13918	8958	12137	
1333	4725	4458	5905	17166	13851	4458	17149	14471	6706
13850	12224	6929	14991	7382	15857	67893	14218	36477	
5870	17553	67893	5870	5454	18102	15217	22801	17138	
21001	17388	7446	23638	18222	6719	14331	15021	23845	
3156	23552	22096	21604	4797	9497	22464	20855	4377	
23610	18140	22260	5905	13347	20420	39689	13732	20667	
6929	5275	18507	52262	1340	22049	13339	11265	22295	
10439	14814	4178	6992	8784	7632	7357	6926	52262	11267
21100	21272	9346	9559	22464	15874	18502	18500	15857	
2188	5376	7381	98092	16127	13486	9350	9220	76036	14219
5144	2831	17920	11347	17142	11264	7667	7762	15099	9110
10482	97556	3569	3670						

BEPNSTOPFF.

Charge German Embassy.

	Austria-Hungary (bill.)		France (mill.)		Germany (bill.)		Russia (mill.)		UK (mill.)	
	Import	Export	Import	Export	Import	Export	Import	Export	Import	Export
1913	3,51	2,99	8,421	6,880	10,751	10,097	1,374	1,520	659,1	525,2
1914	2,98	2,24	6,402	4,869	8,500	7,400	1,098	956	601,1	430,7
1915	3,85	1,43	11,036	3,937	7,100	3,100	1,139	402	752,8	384,9
1916	6,09	1,63	20,640	6,214	8,400	3,800	2,451	577	850,9	506,3
1917	5,08	1,81	27,554	6,013	7,100	3,500	2,317	464	994,5	527,1
1918	3,79	1,64	22,306	4,723	7,100	4,700			1,285,3	501,4
1919			35,799	11,880					1,461,5	798,6

	Argentina		Australia		Canada		South Africa		US	
	Import	Export	Import	Export	Import	Export	Import	Export	Import	Export
1913	1,128	1,180	72,5	76,8	619	455	40	28	1,854	2,538
1914	733	916			456	461	34	18	1,924	2,420
1915	694	1,323	58,2	57,9	508	779	30	15	1,703	2,820
1916	832	1,302	70,0	64,1	846	1,179	38	24	2,424	5,554
1917	864	1,250	69,1	86,3	964	1,586	34	29	3,005	6,318
1918	1,138	1,822	55,3	75,1	920	1,269	47	51	3,993	8,159
1919	1,490	2,343	86,3	107,0	941	1,290	47	51	3,993	8,159

	India		Japan		China		Indochina		Indonesia	
	Import	Export	Import	Export	Import	Export	Import	Export	Import	Export
1913	2,022	2,574	795	716	888	628	306	645	464	671
1914	1,550	1,907	671	671	887	555	266	332	412	674
1915	1,487	2,082	636	793	708	653	224	345	390	770
1916	1,710	2,570	879	1,234	805	751	335	391	419	895
1917	1,774	2,572	1,201	1,752	856	721	374	430	385	778
1918	2,018	2,690	1,902	2,159	865	757	363	455	556	676
1919	2,371	3,503	2,501	2,379	1,008	983	751	1,051	740	2,146

Strukturální změny

- Posílení **centrální kontroly vlád** – růst **vládních výdajů** (tab.)
- **UK** – změna **FT** pozice:
 - 33% clo na **luxus** (protekce), z. o **ochraně klíčových odvětví** 1919 a opatření na **ochranu ohrožených odvětví** 1921;
- **Pokles E exportu** během války (nárůst **dovozů** – **půjčky** od US);
 - pokles **exp. GB** z **20,1%** HDP na **12,9%** (**FRA** 13,7->8,9%), **GER** pokles obojího;
 - **US** +150% exportu, **CAN** +250%, **JAP** +300%;
- **Politické změny**: rozšiřování **volebního práva**, **masové strany**, **odbory** – není flexibilita když je nutné přizpůsobení...
- **Oslabení E pozice**: podíl na **IT** z **59%** 1913 na **48%** 1920;
- **US** z **exportéra komodit** na **producenta** a exportéra **INDU** (prům. výroba během války **+50%**, **CAN** +100%);
- **Výpadek E exportů** – změna **logiky obchodu** 19st. (indu <->agri+suroviny); **US a JAP** **zásobují** prům. zbožím tradiční **E exportní trhy**;
- Start průmyslu i v **Indii** (+100%, Tata) a v **Číně** (+200%); **ISI** v **LATAM** (nekonkurenceschopnost substitučního zboží – i tak ztráta E trhů);
- Negativní dopady **externích šoků**:
 - **poptávka po potravinách a surovinách** během války **vzrostla** (-50% osevu pšenice v GER a FRA) i v tradičních exportních zemích (RUS, POL, UHE);
 - Mimo E růst výměry pšenice o 15%, **export US** +300% **pšenice** (1000% **maso**); v US **úvěry** – jasně exportní charakter AGRI;
 - zrcadlově problém **nevyužitých prům. kapacit** v E (pokles **vládní poptávky**, zvýšená **konkurence** + **uzavírání** tradičních exportních trhů);

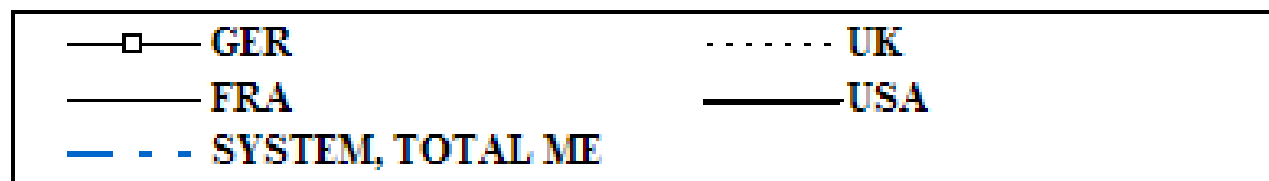
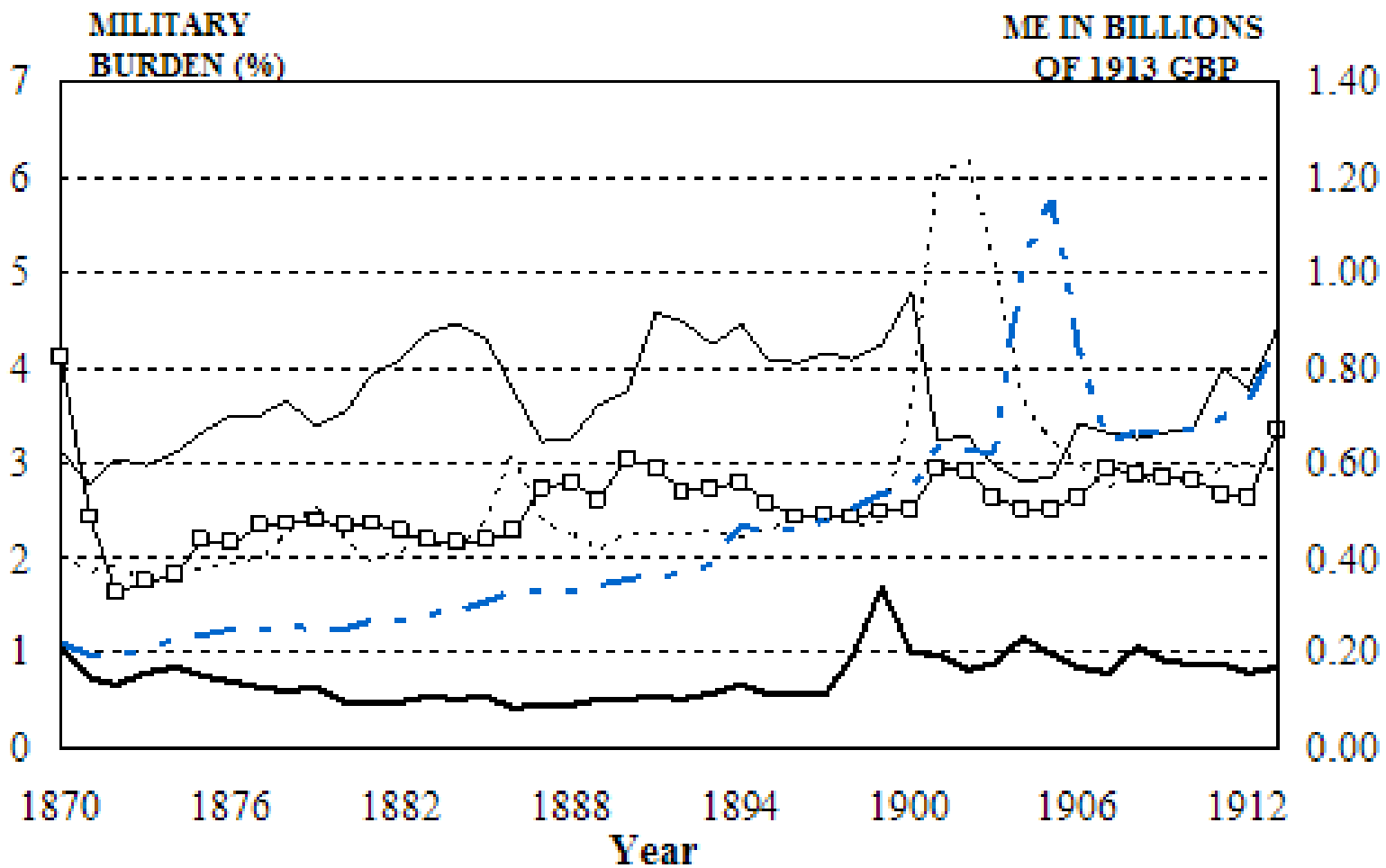
Celkové vládní výdaje jako podíl domácího produktu (procenta, běžné ceny)

	1913	1938	1950
Francie	8,9	23,2	27,6
Německo	17,7	42,4	30,4
Nizozemí	8,2	21,7	26,8
Británie	13,3	28,8	34,2
Spojené státy	8,0	19,8	21,4
Japonsko	14,2	30,3	19,8

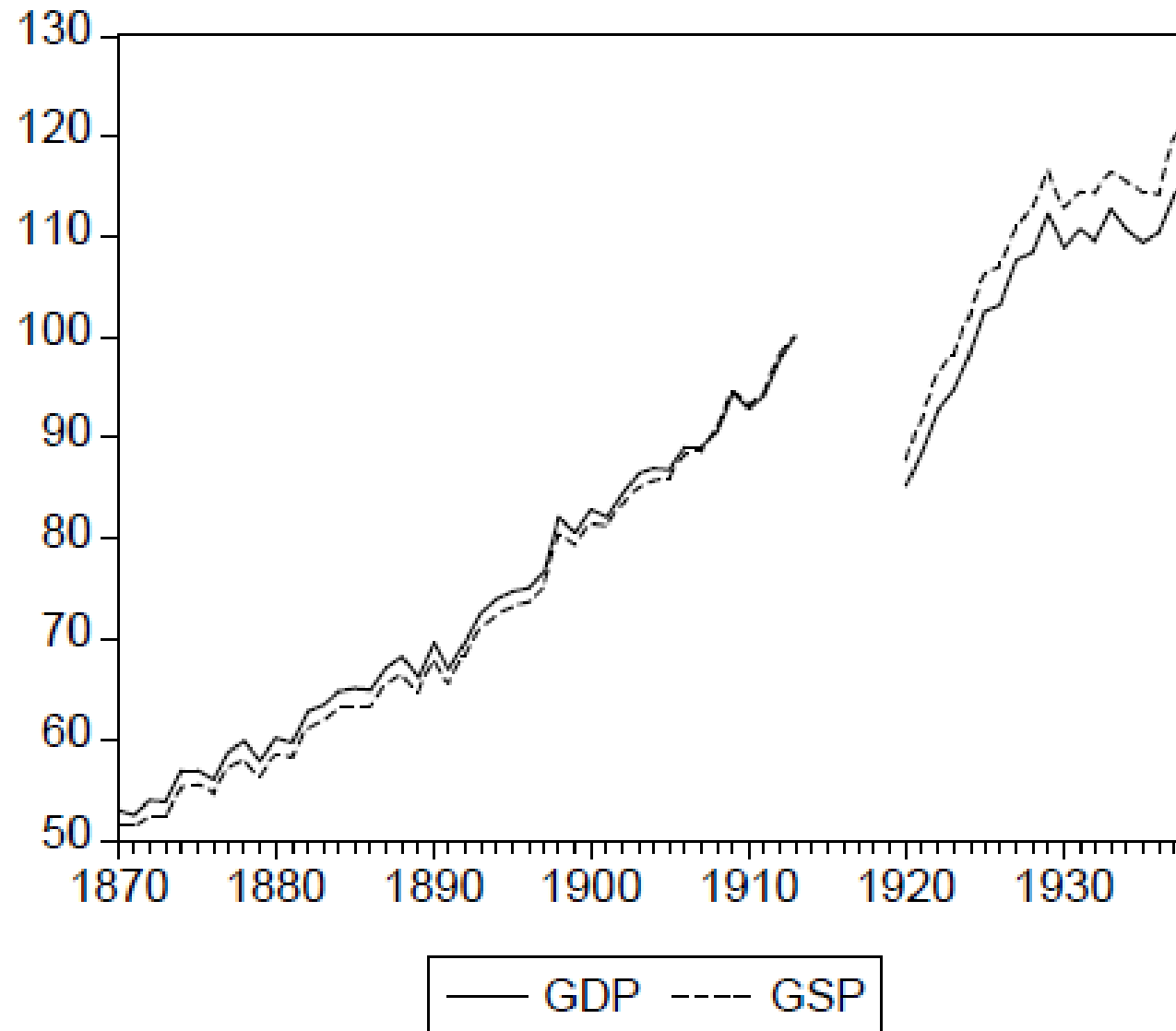
Versailský systém

- Zánik R-U (**nové** problematické **státy**), **Pobaltí** a **FIN**, **Irsko**; nové obchodní **bariéry**, **slabé státy**, **nacionalismus**, **dluhy**; **SSSR** stažení do **autarkie**;
- **Společnost národů**:
 - **úspěchy** (Alandy, Slezsko, Memel, Hatay, Mosul, Sársko...);
 - **problémy**: vystoupení **GER** (Hitler), **Itálie** (Etiopie); **JAP** (Mandžukao); **SSSR** (Finsko);
- **Válka** na zač.20st. „normální“ – jazyk smlouvy (čl. 231) **diktát vítězů**;
 - **GER**: ztráta 13% území, 10% populace (+15% mužské prac. síly padlo), 75% rudy, 25% uhlí; kolonie ztraceny, investice zkonfiskovány;
 - **reparace** 33mld. USD – 200% HDP; obsazení **Porýní** 1923-1925 (uhlí); **inflace** (1914-1923 1:4,2 RM na 4,2 tril. RM);
 - HDP GER 1923 je **50% 1913** – US půjčky;
- **Dluhy** – **US** trvají na **splacení 12 mld. USD** od FRA, GB, BEL – přes **reparace** – recyklace...
- Univerzální **opuštění FT**: **FRA** 4x zvyšuje **cla**; **kvóty** v **SVE**; **asijské země** mají **autonomii** TP (růst cel);
- **US**: **Fordney-McCumber 1922**, pokles **cen obilí** 1925, **Smoot-Hawley 1930** (20tis. položek) – US již tak významné, že **dopad** na SE;
- **Cla** na **potraviny 1931**: 53% FRA, 60% AUT, 75% Jugo, 80% ČS, GER, SPA, 100% BEL, POL (Tab.);
- **Směnné relace proti exportérům komodit** – **půjčky**; od **1928 klesá objem půjček** a **neřešitelné** problémy (omezení dovozu, posílení vývozu – devalvace);
- **Omezena migrace** – imigrační zákon **1924 US** (vyloučení Asiatů a Židů);
- Rozpad **zlatého standardu** GB 1931; US 1933 a 70% devalvace;

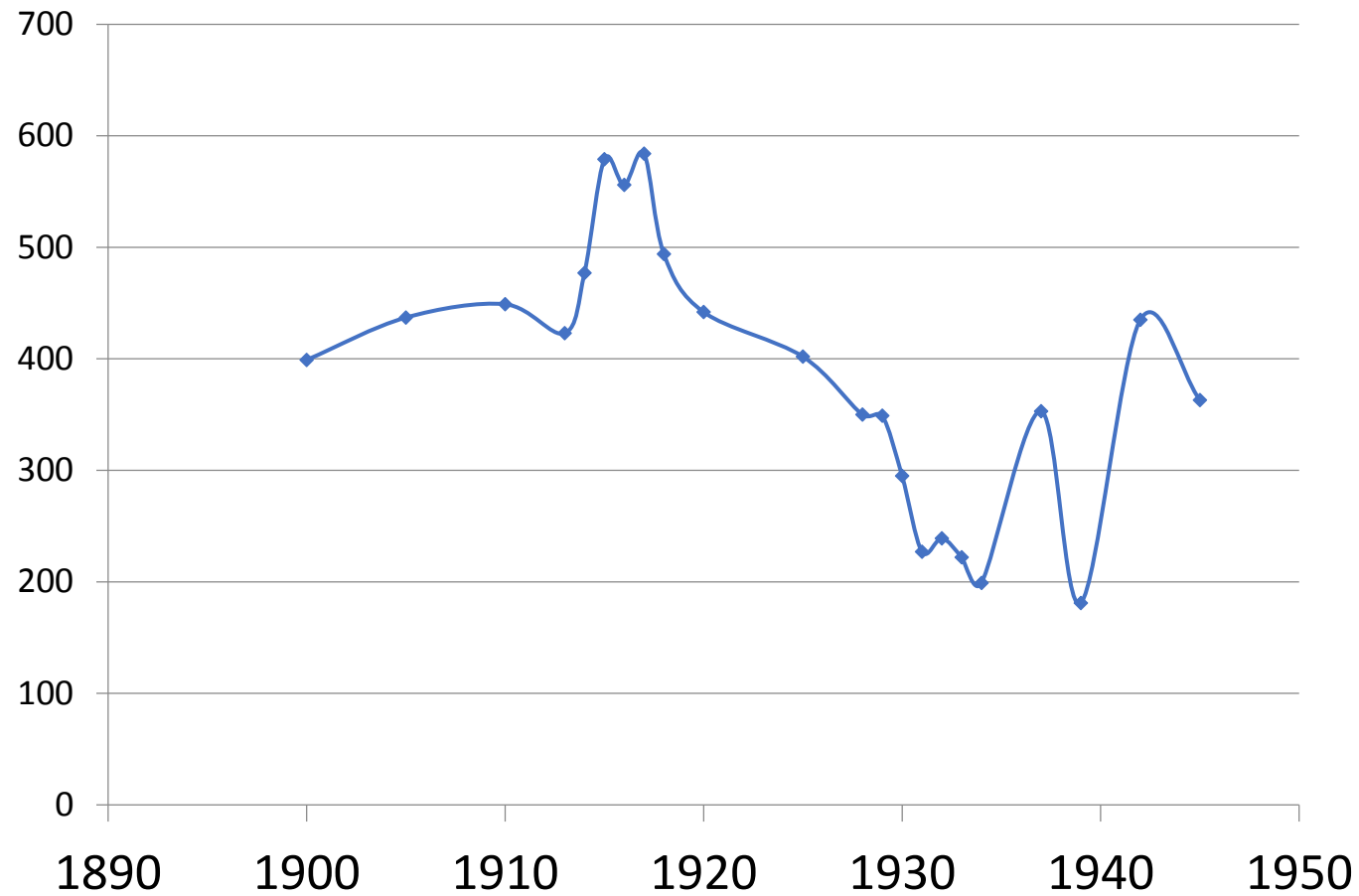

Agricultural production

Wheat - world price

(1996 GBP)

Reparační problém

- Během války **USA** půjčily **UK, FRA, BEL** a dalším zemím přibližně **12 miliard** eur. USD - trvaly na jejich **splacení** (součást izolacionismu/US free-riding);
- **UK** a zejména **FRA** plánovaly získat peníze prostřednictvím **reparací** vymáhaných od GER (**33 mld. USD**) - nereálné (**FRA** obsadila **Porúří 1923-25**)
- zaplatily maximálně 25 %;
- Mírový systém nezajistil dostatečné prostředky na hospodářskou obnovu Evropy;

Střední a východní Evropa (DCs) – Dlužnický problém

- CEE se při prodeji svých **primárních** produktů spoléhala na **světové trhy** + při rozvoji byla **závislá** na **dováženém kapitálu**;
 - Konec 20. let 20. století: **západní trhy** byly **méně otevřené** a obchodní **podmínky** se obracely **proti prvovýrobcům** (1925-1929 ceny zemědělských produktů **o 30 % nižší**, zásoby vzrostly o 75 %);

Zadlužení

- CEE se při **vyrovnávání bilance** do značné míry spoléhala na **dovoz kapitálu**;
- HUN, POL, BUL, JUG - polovina **přílivu kapitálu** na **pokrytí obchodního deficitu**, většina **zbytku** na pokrytí zahraničního **dluhu**;
- Do roku 1929 příliv sotva stačil na pokrytí úrokových plateb a dividend;
- **Německo: velký dlužník** - komplikované reparační platby;

- Válečné dluhy + reparace + oslabení cen komodit + obchodní deficity + ...**odčerpání** prostředků zpět **do New Yorku** v důsledku **boomu** na americkém akciovém trhu -> **nedostatek USD**;
- **USA omezily** poskytování **úvěrů** 1928 (zpřísnění měnové politiky za účelem **kontroly** boomu na **burze**), **příliv kapitálu do východní Evropy** se **zastavil**, do GER se snížil na polovinu;
- **Německo** - zkušenost s **inflací** - Říšská banka po **zpřísnění** měnové politiky - při **nástupu deprese** se systém **rozpadl**;

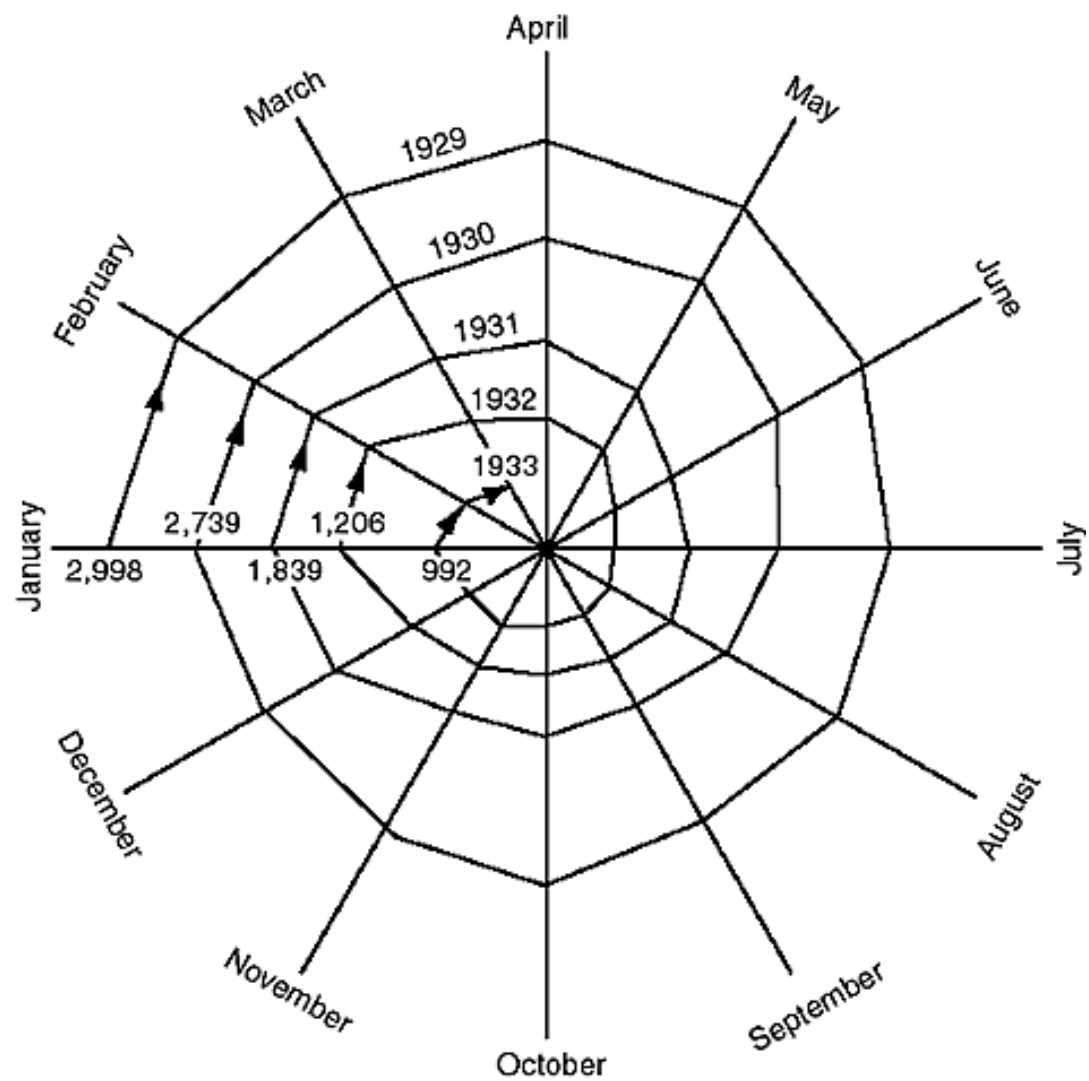
Cla v evropských zemích 1913 – 1931 (ad valorem ekvivalenty v procentech)

	Potraviny			Průmyslové zboží		
	1913	1927	1931	1913	1927	1931
Belgie	25,5	11,8	23,7	9,5	11,6	13,0
Bulharsko	24,7	79,0	133,0	19,5	75,0	90,0
Československo	29,1	36,3	84,0	19,3	35,8	36,5
Finsko	49,0	57,5	102,0	37,6	17,8	22,7
Francie	29,2	19,1	53,0	16,3	25,8	29,0
Itálie	22,0	24,5	66,0	14,6	28,3	41,8
Jugoslávie	31,6	43,7	75,0	18,0	28,0	32,8
Maďarsko	29,1	31,5	60,0	19,3	31,8	42,6
Německo	21,8	27,4	82,5	10,0	19,0	18,3
Polsko	69,4	72,0	110,0	85,0	55,6	52,0
Rakousko	29,1	16,5	59,5	19,3	21,0	27,7
Rumunsko	34,7	45,6	87,5	25,5	48,5	55,0
Španělsko	41,5	45,2	80,5	42,5	62,7	75,5
Švédsko	24,2	21,5	39,0	24,5	20,8	23,5
Švýcarsko	14,7	21,5	42,2	9,3	17,6	22,0

Hospodářská krize ve světové ekonomice

- Monetární expanze + úvěrový boom – **akciová** a nemovitostní **bublina** v **US** – FED restrikce černý čtvrtek 24.10.1929 (**krach NY burzy**);
- **Pokles peněžní zásoby** 1929-1932 o **třetinu** (FED), **pády bank**;
- **S-H** sazebník **následován Evropou** – pád **Creditanstalt 1931**; **bankrot US farmářů** – **runy** na banky;
- Snížení objemu **zahraničních půjček** z **1,5mld 1930** na **30mil. 1931**; **GER** – obrácení toku peněz a **kolaps bankovního systému**;
- **Nevídaná krize** – **nezaměstnanost** nejvyšší v sektorech s minimálními alternativami (zemědělství, hornictví, dřevo) – **podpory** jen jako pojištění pro členy odborů – hlad (charita); (Tab.)
- **Mezinárodní obchod** spadl na **třetinu** nominálně a reálně o třetinu;
- **DCs** – **pokles poptávky** po **koloniálním zboží** a **surovinách** (káva -53%, vlna -72%, hovězí -53% kaučuk -84%, čaj -62%); **propady exportních příjmů** v **LATAM** a **Asii** o 50%, **Číně** 75%, **Africe** o 40%; deflace vedla k zvýšení dluhové služby- **bankroty** (kromě ARG celá LATAM);
- Poměr **exp/HDP** klesl **ze 7,9%** 1913 na **5,5%** 1950; pro **ZE** byl **8,7%** (1950) nižší než 1913 (14,1%) i 1870 (8,8%);

THE KINDLEBERGER SPIRAL

Charles Kindleberger, "The World in Depression."

Světová produkce a ceny (1929=100)

	1929	1930	1931	1932
Průmyslová produkce				
Svět (bez SSSR)	100	87	75	64
Evropa (bez SSSR)	100	92	81	72
Severní Amerika	100	81	68	54
Potraviny				
Svět	100	102	100	100
Evropa (bez SSSR)	100	99	102	104
Severní Amerika	100	102	103	100
Suroviny				
Svět	100	94	85	75
Evropa (bez SSSR)	100	90	82	73
Severní Amerika	100	90	80	64
Světové ceny				
Potraviny	100	84	66	85
Suroviny	100	82	59	44
Výrobky	100	94	78	64

Průmyslová výroba (1929=100)

	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935
Francie	79	91	100	100	89	69	77	71	67
Německo	102	99	100	86	68	53	61	80	94
Itálie	-	92	100	92	78	67	74	81	92
Japonsko	83	90	100	95	92	98	113	129	142
Polsko	87	100	100	82	70	54	56	63	66
Británie	96	94	100	92	84	84	88	99	106
Spojené státy	89	93	100	81	68	54	64	66	76

Norman Davies (1996):

“The effects of the Depression were psychological and political as well as purely economic. Everyone from banker to bellboy was perplexed. The **Great War** had brought death and destruction; but it had also brought a purpose to life and full employment. **Peace** appeared to bring neither. There were men who said life amidst the danger and comradeship of the trenches was preferable to life on the dole.”

Rozpad evropského **koloniálního systému**

- **Otřes důvěry** v mezinárodní hospodářský systém – **oslabení liberálních skupin**;
 - **vytvoření bloků** (Imperiální systém preferencí GB; Itálie – Etiopie; GER – SVE; JAP – Asie);
 - **SSSR nepřátelský a nespolupracuje**;
 - **GER 1933 A.Hitler** – posun k **autarkii**;
 - **JAP** se transformuje v **militaristický režim** orientovaný na budování **impéria** (populace z 34,4mil 1870 na 72,4 mil 1939; restriktce na dovoz do US a GB, invaze do Mandžu 1931);
- **DCs zasaženy stejně** jako AIC, ale **rychlejší zotavení** – **nekooperativní** strategie:
 - bankroty zemí LATAM v situaci poklesu FDI + změny priorit na INDU;
 - DCs **posílily** svou **pozici** – **LATAM** zvýšila podíl na světovém exportu z 8,3 na 10,2% (1928-1937), **AFR** z 3,7 na 5,3% a **Asie** z 11,8 na 16,9%;
 - kde **imperiální správa bránila** přesunu od cash-crops k potravinám (propad cen komodit) – **hladomory a bouře** (Jáva, Barma, Vietnam, Nigérie, Togo, Kongo – nucená práce);
 - v **Indii** deflační politiky GB – Indický národní kongres vítězí 1937;
 - **blízký východ** – GB a FRA rozehrávají arabský nacionalismus proti Turkům (osmani) – muslimský odpor proti kolonialismu a příklon k SSSR;

Table 4.3 Great power trade blocs (as % of the core country trade)

	Imports from bloc		Exports to bloc	
	1929	1938	1929	1938
UK: Empire	30	42	44	50
UK: Other sterling bloc	12	13	7	12
France: Empire	12	27	19	27
Italy: Colonies and Ethiopia	0.5	2	2	23
Japan: Korea, Formosa, Kwantung, Manchuria	20	41	24	55
Germany: Balkans	4.5	12	5	13
Germany: Latin America	12	16	8	11.5

Source: Derived from Hillman (1952, 486).

Cesta ke druhé válce

- **Znovuvyzbrojení Německa:**

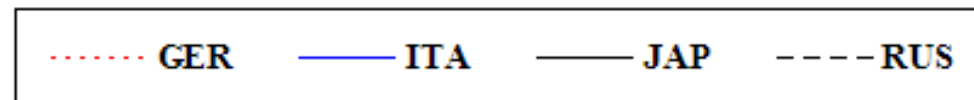
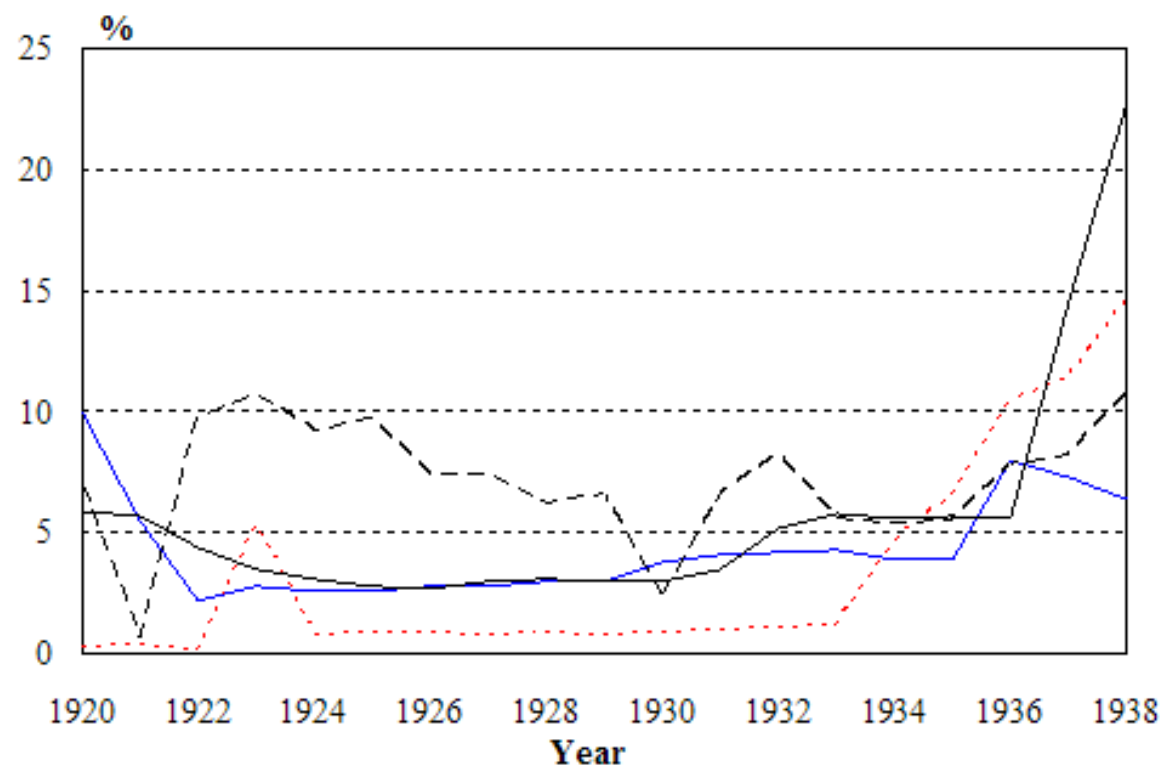
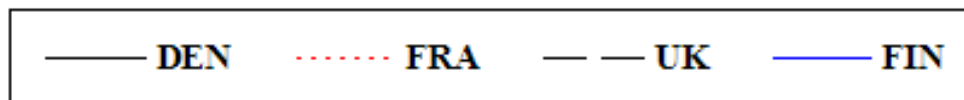
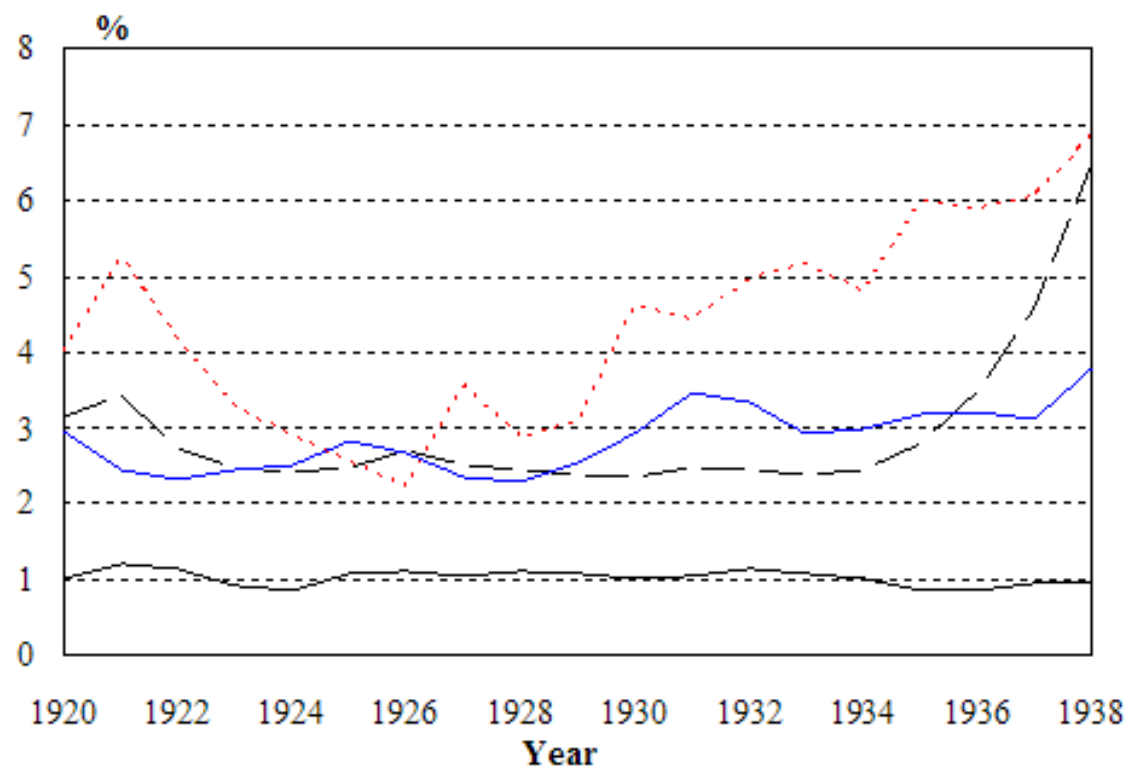
- Spolupráce se **SSSR**, budování **flotily** a **letectva** (inovace);
- Připojení **Sárska** 1935 (minimální reakce);
- Veřejné nálady v **GB**, **FRA** a **US** proti výraznému angažmá;
- **LN: eroze** Versaillské smlouvy (pokračování Japonské invaze do Mandžuska, Peking 1937);
- Obsazení **Porýní** 1935 (GB konzultace s FRA);

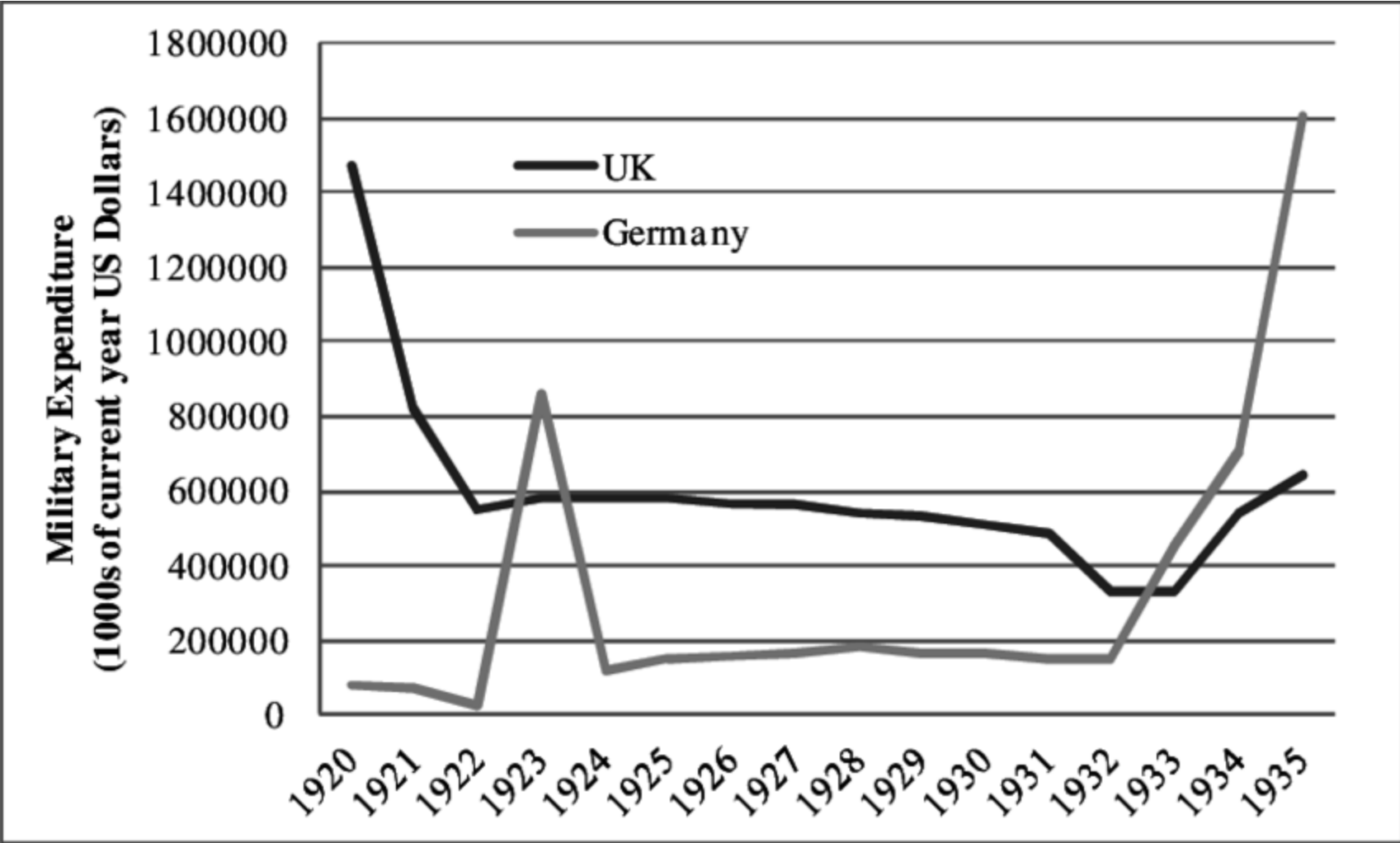
- **Postoj západu:**

- Přátelské **vztahy GB** a GER (1935 smlouva o námořnictvu; Eden 1936: komplexní řešení – hranice a omezení armády; pakt o letecké válce);
 - L. George – Hitler „Washingtonem Německa“ (nemá zájem bojovat s GB);
- 1936 dokončení italské války v **Etiopii**, **FRA** má zájem na spojení s Mussolinim (1935 tajná **dohoda**);
- Odlišování občanského státu a postoj k **ostatním národům** a etnikům;
- Akceptování práva **GER** vytvořit rasistické **impérium** na **východě** (souhlas s připojením majoritních území ČSR);

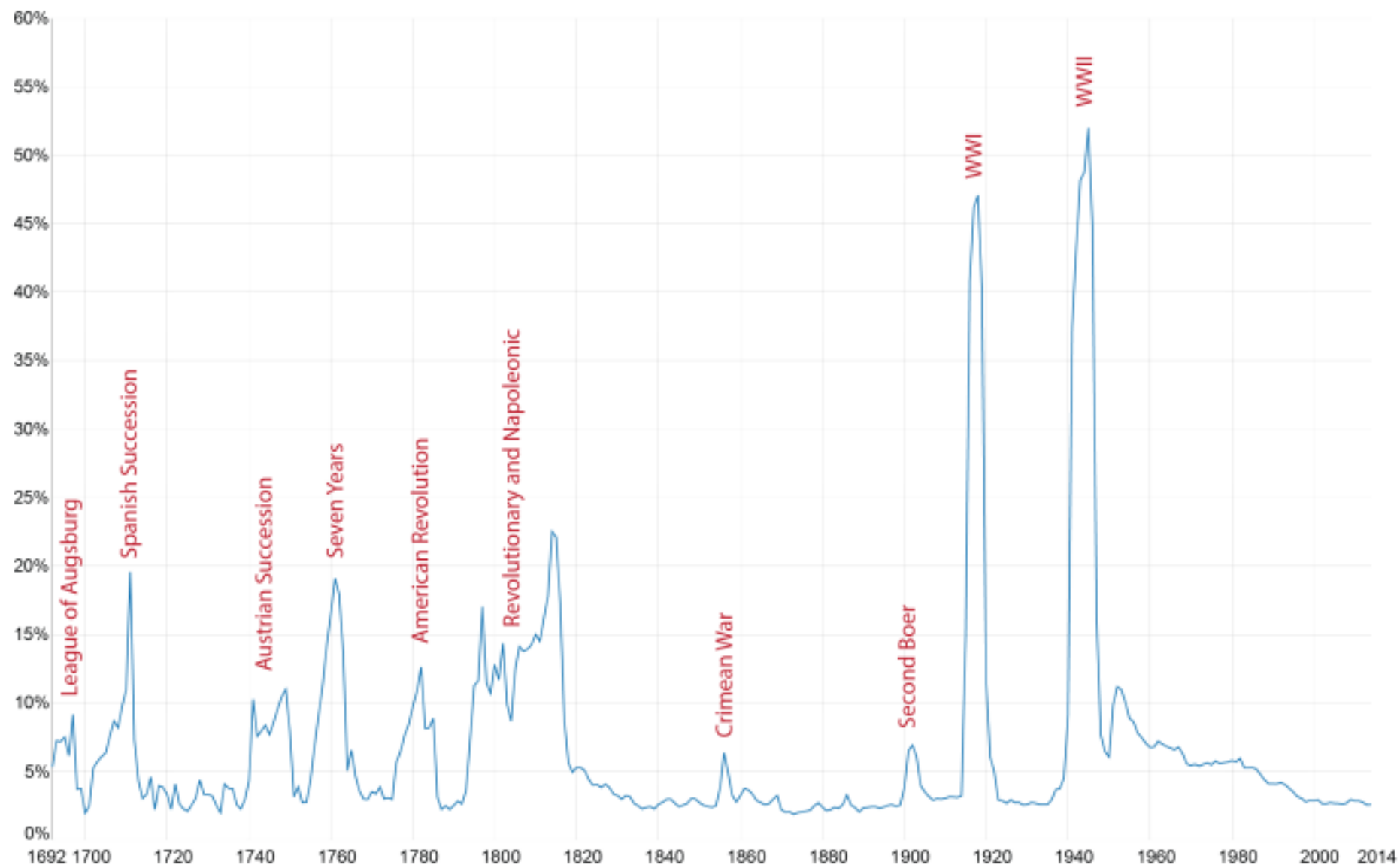
- **GER koncepce:**

- **sjednocení národa** (ČS, AUT);
- **expanze** na **východ** (zotročení Slovanů);
- odstranění **vnitřních nepřátel** (komunisté, židé);

UK defence spending as a percentage of GDP, 1692-2014

Data obtained from: UK Public Spending (ukpublicspending.co.uk)

The interactive data visualization is available at OurWorldinData.org. There you find the raw data and more visualizations on this topic.

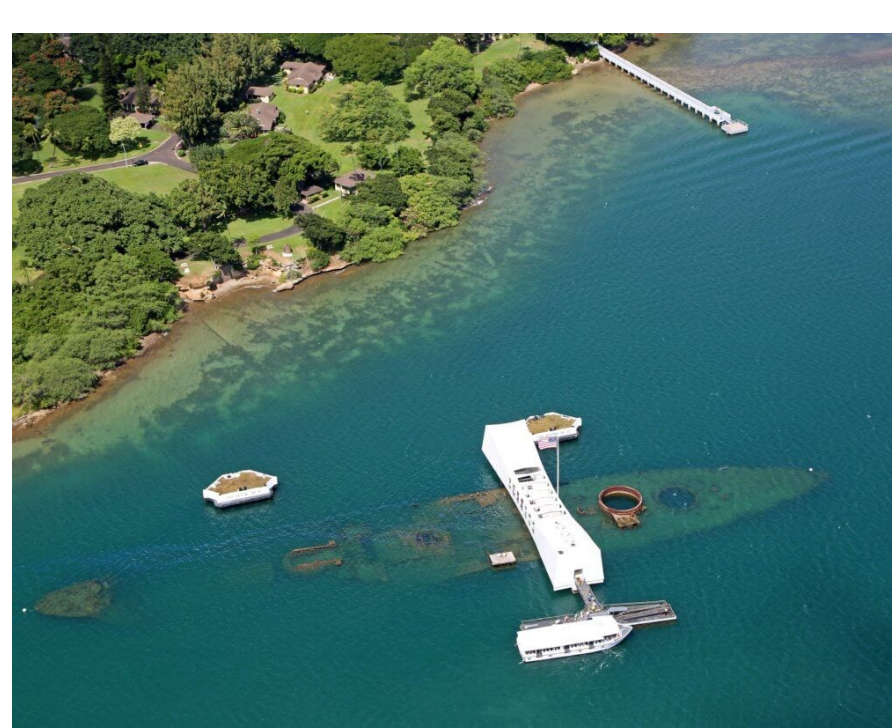
Licensed under [CC-BY-SA](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/) by the author Max Roser.

Druhá světová válka

- 1936 **občanská válka ve SPA** (GER a ITA s nacionalisty proti režimu <- SSSR), **osa Berlín-Řím**; protikomunistický **pakt s JAP**;
 - GER **anexe ČSR** 3/1939, dohoda se **SSSR**; vpád do **POL** (vyhlášení války GB a FRA bez vojenské akce); vpád SSSR do POL a dělení;
 - **nečinnost** („autobus“), **Norsko** (změna PM v **GB**); vpád do **FRA** a rychlé vítězství; Churchillův tvrdý postoj <-> **kontinent pod kontrolou GER**;
- Svět rozdělen na **atlantickou ekonomiku** (US-GB), **kontinentální blok** (GER) a japonské **asijské impérium** (JAP) – žádný IT mezi + uvnitř bloků specifické **transfery**:
 - **ATLAN: Lend and Lease** (ze 741mil. USD 1941 na 10,1mld. USD 1943), komerce z 4,3mld. na 2,5mld.;
 - Kontinent: **konfiskace** a **tribut** v GER, omezená účinnost (**FRA** 5% NP v 1941-42 a 8-9% 1943), příjmy ze všech **okupovaných oblastí** asi 40%, export FRA klesl v 1944 na 27,4% hodnoty 1938; dovozy do GER jen 5,6% (1944 oproti 1938);
 - **Ponorková válka** – Atlantik: 3500+175 GB a US lodí (70tis. námořníků); neúspěch – zásobování GB a SSSR, příprava invaze; GER ztráty 783 pon. a 30tis mužů (75% stavu pon.nám.);
- **Strategická situace GER 1941:**
 - riziko **dvou front** (GB+US a SSSR), **preventivní útok** a ohromující úspěchy (fronta až **Leningrad, Moskva, Don**); od **1944** nezadržitelný postup **Sovětské armády**;
 - ztráta iniciativy v **Africe**, vylodění v **Itálii** (kolaps ITA), **Normandie**, naprostá převaha spojenců;
- **Pacifik:**
 - **JAP** ovládnutí **Indočíny** (Vichy, embargo), nutnost získání **impéria**;
 - útok na FIL, H-K, MAL, SING, BUR + **Pearl Harbor**...
 - postup do Midway a Guadal; jaderné bomby + SSSR;
- Nový rozměr války - **totální válka** – strategické **bombardování** – cíl je **produkční potenciál** země (fyzický a lidský kapitál) a **vůle** lidu;

Pacific fleet San Francisco 1958

- **1,350 Tiger tanks** produced (August 1942 - August 1944; (peaking in April 1944 at 104 per month); **492 Tiger II** tanks were produced;
 - Together destroying at least 10,300 enemy tanks; **1,725 lost**;
- **M4 Sherman Production** – February 1942 – July 1945: **49,234**;
 - **4,295 M4s** were **lost** in WWII;
 - Normandy in June-August 1944: 1.45 **Shermans** were equal to 1 **Tiger**.
- **Panzer IV**: 8,553 units produced;
- **T-34**: 57,339 units produced;

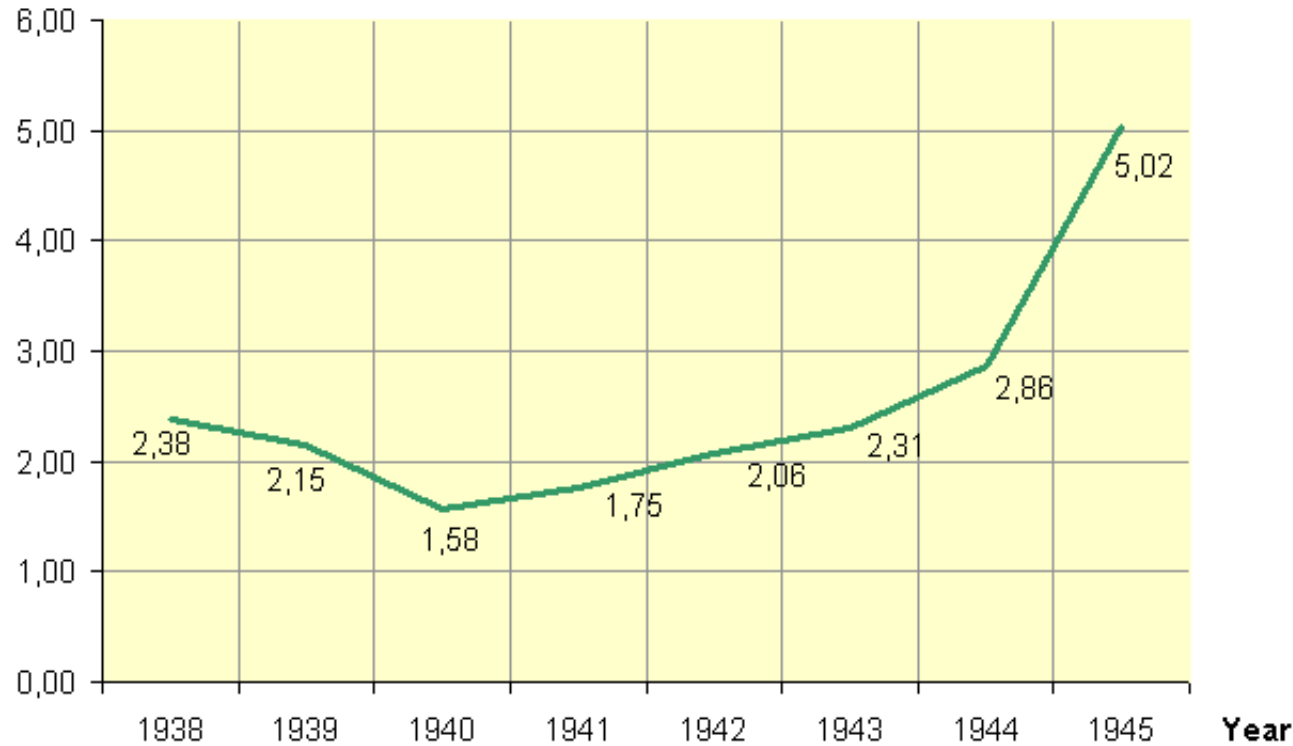

Kar98k bolt action rifle

Allies/Axis GDP

Allies/Axis GDP

This table shows the relationship in GDP (Gross Domestic Product) between the Allies and the Axis, from 1938 to 1945, counted in international dollars and 1990 prices. The vertical axis shows the relationship, i.e. 2.00 means the Allied production was 2 times larger than the Axis. Please note that only the following countries are included: Austria, France, Germany, Italy, Japan, UK, USA and USSR.

Source: Mark Harrison, "The Economics of World War II: Six Great Powers in International Comparison", Cambridge University Press (1998).

Distribution notes: (estimates)

1939: only 67% of Soviet Union is distributed to the Allies (due to the pact with Germany)

1940: Soviet Union is not included at all. 56% of France is distributed to the Axis due to the invasion

1941: 44% of Soviet Union is distributed to the Allies (after Operation Barbarossa)

1944: 42% of France and all of Italy is distributed to the Allies due to invasions

1945: All of France and Italy is distributed to the Allies

- **1940:** GER+ITA+occupied and collaborating incl. *Bohemia, Poland, Low Countries* (France) vs. UK + Empire, (France);
- **1941:** Axis vs. UK + Soviet Union
- **1942:** Axis incl. Japan vs. UK, Soviet Union, USA

WWII Vehicles production

Country	Total tanks and self-propelled guns	Artillery	Mortars	Machineguns	Military trucks
Soviet Union	105 251	516 648	200 300	1 477 400	197 100
United States	102 410	257 390	105 055	2 679 840	2 382 311
United Kingdom	27 896	124 877	102 950	297 336	480 943
Canada	5 678	43 552		251 925	815 729
Other Commonw.		5 215	46 014	37 983	
Germany	67 429	159 147	73 484	674 280	345 914
Japan	2 515	13 350		380 000	165 945
Italy	2 473	7 200			83 000
Hungary	500	447		4 583	

WWII Výroba letadel

	1939	1940	1941	1942	1943	1944	1945	Total
US	2 141	6 086	19 433	47 836	85 898	96 318	46 001	303 713
GER	8 295	10 826	11 776	15 556	25 527	39 807	7 540	119 327
USSR	10 382	10 565	15 737	25 436	34 900	40 300	20 900	158 220
UK	7 940	15 049	20 094	23 672	26 263	26 461	12 070	131 549
JAP	4 467	4 768	5 088	8 861	16 693	28 180	8 263	76 320
ITA	1 692	2 142	3 503	2 818	967			11 122
FRA	3 163	2 113						5 276
Celkem	38 080	51 531	76 256	124 179	190 218	231 852	97 577	809 693

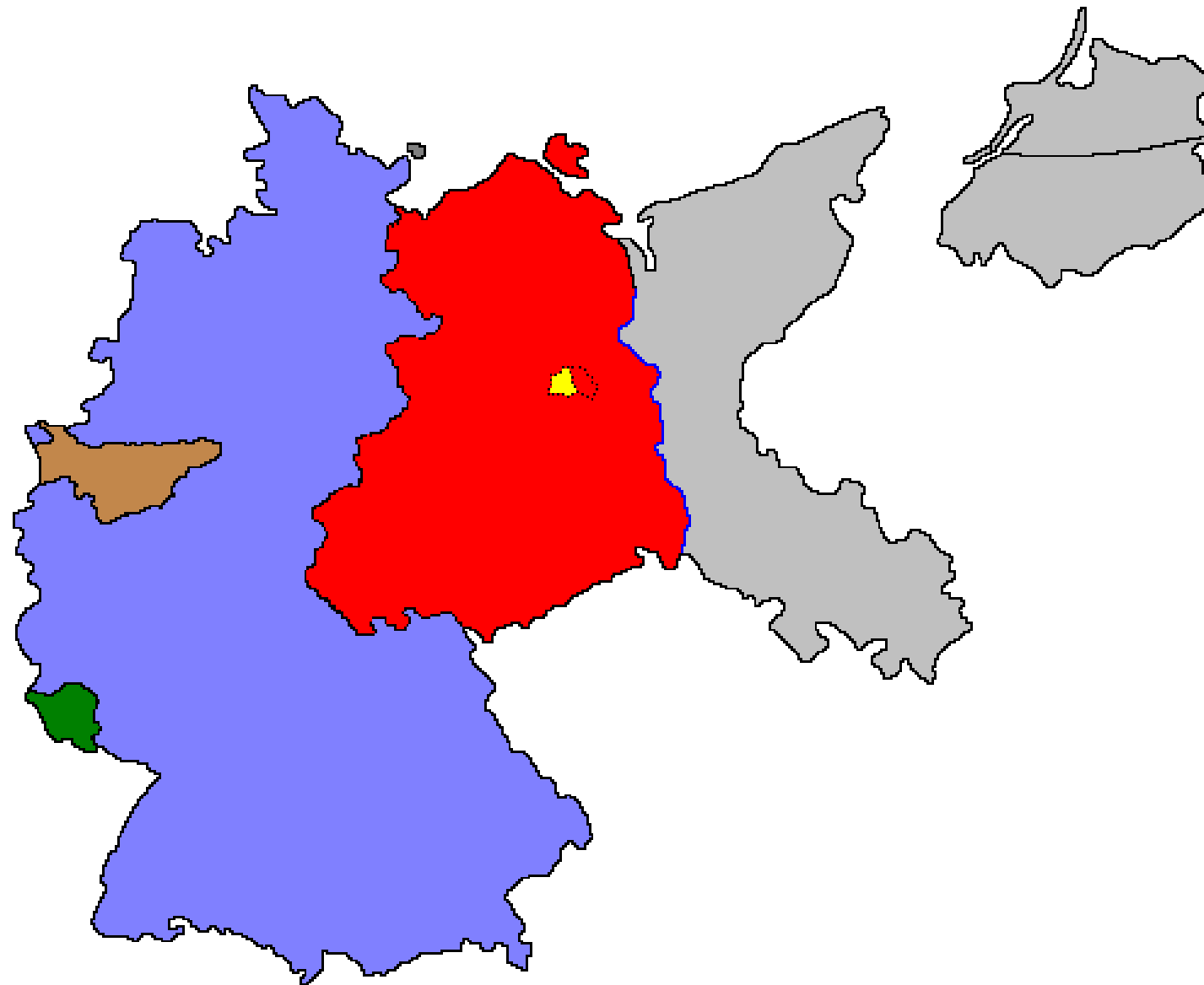
Důsledky války

- **Lidské ztráty** 60-70 mil mrtvých, 20mil. vojáků;
 - **SSSR** 27mil. (8,7 mil vojáků);
 - **Čína** 7 mil. civilistů a 3-4 mil. vojáků;
 - 11-17 mil. civilistů zemřelo v důsledku **okupace** (včetně Židů, teror proti Slovanům); GER zajetí nepřežilo 3,5mil sovětských vojáků;
 - **JAP** ztratilo 2,1 mil. vojáků a 500tis. civilistů (KOR a teror v Číně);
 - **GER** ztratilo 5,3mil. vojáků a 1,5-2,5 mil civilistů;
 - **POL** 240tis. vojáků a 5,4mil. civilistů (včetně Židů);
 - **GB** 383 tis. vojáků a 67 tis. civilistů; **FRA** 217 tis. a 350 tis.; **US** 402 + 17 tis.; **ITA** 301 tis. a 150tis.
 - ROM a HUN (580 a 800tis.), ČSR 325 tis.;
 - Bombardování GER a JAP 600tis.
- **Materiální škody** (Evropa):
 - **GER** zničeno 20% **budov** (50% ve městech); nepoužitelná **železnice**; **prům.prod.** 20% 1938;
 - o něco lepší situace ve **FRA** (zaminovaná půda, 90% motorových vozidel nepojízdných); FRA, BEL a NED asi 40% prům.produkce; **ITA** na 20% produkce a bez obchodní flotily;
 - už **1947** dosáhla **kapitálová zásoba** předválečné úrovně – i tak druhý výpadek růstu v době nástupu zámoří;
 - **US** během války: masová výroba, mohutné investice – Evropa tradice a přesun do malých provozů;
 - V **GER** situace nejhorší – nefungovaly **spoje, fyzický kapitál** do **SSSR**; plán na vytvoření **AGRI ekonomiky** (**FRA** – okupace + oddělení **Porúří** pod mezin.kontorlou a připojení **Sárska**);
 - 1946 **plán** na **omezení prům.** na 50% (skutečná produkce na 33% v 1947); **pokles AGRI** na 58% v 1948; příliv milionů vysídlenců (nutnost humanitární pomoci US a GB);
- Škody na **ekonomických a sociálních institucích** (dirigismus, diskreditace trhu), **rozklad** mezinárodního **finančního systému** (soukromé toky minimální); **bankovní sektor** ovládnut státem (utracení všech **rezerv**) striktní **kontroly IT** a mezinárodních **kapitálových** toků;

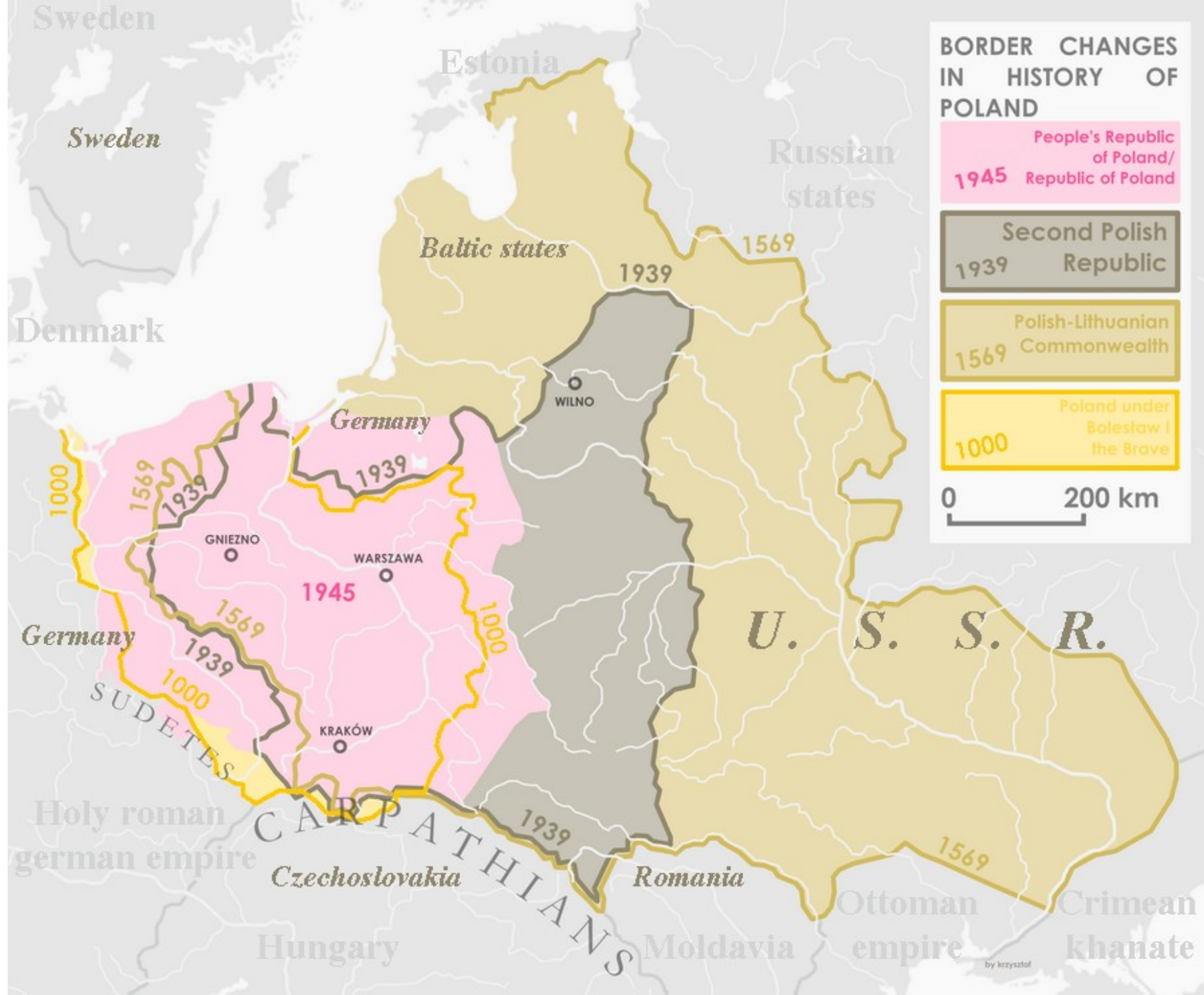

Dresden 13-15. February 1945

- city of low strategic significance;
- 1300 bombers, four raids, 25k killed;
- indiscriminate - incendiary area bombing not proportional to military gains;
- ongoing discussions about genocide after war, claiming up to 200-500 thousands casualties by anti-GER propaganda;

German political situation in 1949, with West Germany, East Germany, the Saar (coal) protectorate, the Ruhr area under economic control of the International Authority for the Ruhr (coal), and the eastern quarter of Germany under de-facto annexation by the Allies; Lorraine (iron) back to France already in 1944.

Context after WWII – political origins of **European miracle**

- Big issues to settle after WWII: **Morgenthau vs. Marshall plan...**
 - US SoT Henry **Morgenthau** (vs. *Hans M. – Politics among nations*) removal or destruction of all industries basic to military strength (population...), **Roosevelt** agreed (vs. SS **Cordell Hull**, Churchill) → 1947 stable and **productive Germany...**
 - *This programme for eliminating the war-making industries in the Ruhr and the Saar is looking forward to converting Germany into a country primarily **agricultural and pastoral** in its character...*
 - 1/1946: **Allied Control Council** – **cap** on GER steel production (25% of pre war level), rest dismantled;
 - **Potsdam conference** (7-8/1945) – occupation forces obliged to ensure GER **living standards** could not exceed average of neighbors (reduced to the standard of **1932**); level of **industry plan**: GER indu to be lowered to **50%** of **1938** (closing 1500 factories);
- Poverty and famine in E, onset **Cold War** – important not to lose GER to the communists, **1947 change** of policy...;
- US SS **Byrnes**: Restatement of policy on GER 9/1946 (**Speech of hope**); Hoover's **Report** on GER **1947** – hunger will lead GER to **communism**;
- Lobbying of Marshall – Truman administration – **reconstruction** of GER indu base; 6/1947 change in **orders** to US forces: from *take **no steps** looking towards the **economic rehabilitation** of GER -> orderly, **prosperous E** requires the economic contributions of a **stable and productive GER**;*